

İKİNCİ SULTAN BÂYEZİD'İN EDİRNE'DEKİ VAKIF KİTAPLARINA DAİR

Ord. Prof. Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Hâlen Selimiye Kütüphanesinde görebildiğimiz kitaplar arasında, II. Bâyezid'in mührüyle mühürlenmiş, epeyce esere rastladık. Bir kaçında da (*Vakf-ı Sultan Bâyezid*) ibaresini bulduk. Bu bizi Edirne'de, istidlâlî olarak yerini tâyin edeceğimiz, II. Bâyezid'in kurduğu bir kütüphaneye karşılaştığımız zannına düşürdü. Her ne kadar İstanbul'da muhtelif kütüphanelere dağılmış ve I. Sultan Mahmud tarafından saraydan çıkarılan kitaplarla şehirde kurulup da kütüphanelerde de mühürleriyle ve hattâ Ayasofya Kütüphanesinde kitapların başlarında öğrendiğimiz el yazısıyla yazılmış metnin ve müellifinin isimleriyle karşılaştık ve bu bize II. Sultan Bâyezid'in kitapların isimlerini zahriyeye yazmağa meraklı olduğunu gösterdi. Bunların sayısı ve el yazısı bulunan nushalar bir çok bine yakındır, diyebiliriz. Bir kısmın da Sultan Bâyezid efendimizin hattıdır diye tasrih olunması, mühürlü olan nushalarında yazısının tanınmasını çok kolaylaştırmıştır. Böyle eserlerde mutlaka başta ve sonda intizamla basılmağa dikkat olunmuş, iki mührü de vardır. Bunlar, bu kitapların başka sahifelerinde gelişi güzel basılmış görülmez ve babası Fâtihsultan Mehmed'in mührü biçimindedir. Bir defa görüldü mü, mutlaka ve kolaylıkla tanınır ve okunur. Ayasofya Kütüphanesine, I. Sultan Mahmud'un Topkapı Sarayı'ndan gönderdiği kitaplar arasında "*Vakf-ı Sultan Bâyezid*" ibaresine de rastlanmıştır. Fakat Edirne'de bu kabil kitapların bulunması, İstanbul'da olduğu gibi saraydan herhangi bir vesileyle çıkıp, elden ele asırlar önce dolaştıktan sonra yine muhtelif kütüphanelere mal olan bu eserler gibi

ele almak doğru değildir. Bilhassa Selimiye Kitaplığı'nda bunlara çok sayıda rastlanması, Edirne'ye tesadüfen ve tek tek değil de, oraya II. Bâyezid tarafından kurulan bir kütüphane için götürüldüğü, zannını vermektedir. Acaba bugün Selimiye Kitaplığı'nda bulunan bu kitaplar nereye kondu. O tarihte Selimiye Camii kitaplığı yoktur. Bu olsa olsa II. Bâyezid'in Tunca kenarında Bâyezid Semti'nde 26 Rebiyyü'l-evvel 889 (1484) de bizzat vaz-ı esasını yapıp 893 de bitirdiği cami'i, tabhanesi, imareti ve Darü's-sıfası yanında yapılan Bâyezid Medresesi'nde kurulmuş olmalı ve diğer kütüphaneler II. Sultan Mahmud zamanında Selimiye Kütüphanesine tevhid olduğundan Bâyezid Medresesi'nden getirilmiş olmalıdır ki bugün bu kitaplar orada bulunmaktadır. Lâkin bunların hiç birinde vakfedildikleri yerler tasrih olunmamıştır.

Selimiye Kütüphanesinde No. 142 de kayıtlı (*Edirne'de Sultan Bâyezid Han Veli vakfının suret-i vakfiyesidir*) diye II. Sultan Bâyezid'in vakfiyesinin Türkçe bir sureti vardır. Fakat bu kitaplar ve kütüphanesi hakkında bir malûmat olup olmadığı hakkında medresesi kısmında araştırma yapmadık. Belki bilgi var veya yok. Muhakkak olan bir şey varsa onu söyleyebiliriz ki kitapların müfredatına bir azıcık olsun temas ettiğimiz bu noktalar mevcut olmasa gerektir. Bunlar ileride bu vakfiye ile karşılaştırılarak tamamlanmalıdır.

1 Selimiye K. No. 3 M. 176 da kayıtlı eserde 1230 (1814 - 15) de bir müderris buraya "Edirne Bâyezid medresesi" demektedir.

II. B â y e z i d'in mührünü taşıyan ve onun tarafından vakfedilmiş olduğu tasrih edilen ve şimdiye kadar 1-5 Haziran 1946 arasında görebildiğimiz kitapları şöyle sıralayabiliriz :

1 — *Hâşiyetü'l-Keşşâf fi't-Tefsir*. Kitabın ismi II. S u l t a n B â y e z i d'in hattiyle. Başda ve sonda mührü olduğu gibi "*Sahibü's-Sultan Bâyezid bin Mehmed Han Halledallahü Mülkehu ve Sultanehu*" ibaresi de güzel bir sülüs reyhanisiyle yazılmış bulunuyor. Salhi Zilkade 833 (1426) da istinsah edilmiştir, istinsah yeri belli değildir. Selimiye Ktb. No. 37.

2 — *Hâşiyeye-i Keşşâf* (S a ' d e ' d d i n) (*Vakf-ı Sultan Bâyezid Hallede Mülkehu*) başda ve sonda II. S u l t a n B â y e z i d mührü. Baş sahifede meşhur âlimimiz K a d i z â d e - i R u m i ' n i n el yazısıyla S a ' d e d d i n T e f t a z â n i ' n i n hal tercemesi bir sahifeye sığdırılarak yazılmıştır. Selimiye Ktb. No. 279.

3 — *El Müccelledü's-Salis min Kitabi Tevarih ibni Hallikân bi-Kitabi Vefiyyati'l-ayân*. Bu satırlar II. S u l t a n B â y e z i d'in el yazısıyledir, kitabın başında ve sonunda mührü basılıdır. Selimiye K. No. 1591

4 — *Hâşiyetü'l-Keşşâf*. (*Vakf-ı Sultan Bâyezid Hallede Mülkehu*) Başda ve ve sonda mührü basılı. Selimiye K. No. 281.

5 — *Faik fi'l-luga*. Başda ve sonra II. S u l t a n B â y e z i d mührü vardır. Selimiye Ktb. No. 1982.

6 — *Hâşiyeye-i Adud li Mevlâna S a d u d d i n*. Sene 857 (1453) de istinsah edilmiş *Vakf-ı Sultan Bâyezid Hallede mülkühu* başda ve sonda mührü basılı. Selimiye Ktb. No. 73.

7 — II. S u l t a n B â y e z i d mühürlü diğer bir eser. Selimiye Ktb. No. 1670.

8 — *El Müccelledü'l-evvel min kitâbi tarihi "İbn u Hallikân."* Bu satır

II. B â y e z i d yazısıyledir, başda ve sonda mührü vardır. Kitabın müstensihisi : (*Vakaa Haze'l-Kitab bi temamihi li-Ali b. İbrahimü'l-Fenari*) Edirne Selimiye Ktb. No. 1583.

9 — *Kitâb-ı hâşiyetü'l-mutavvel fi'l-maâni*. Bu kitap ismi de II. S u l t a n B â y e z i d yazısıyledir. Başında ve sonunda mührü vardır. İstinsah tarihi yoksa da yazısı eskicedir. En sonda başka bir kalemle şu mütalâa vardır : Hazihi itirazâtü âlâ mâ zikrehu Es-seyyidü's-Şerif fi Havâşil-Keşşâf....

(هذه اعتراضات على ما ذكره السيد الشريف في حواش الكشاف واجوبة عما اورده على ذكره مولانا سعدالدين في حواش له كتبها طيب بن صلاح الدين المدرس محروسة مدرتي عن عنهما حين قرأ على مولانا الطوسي سلمه الله)

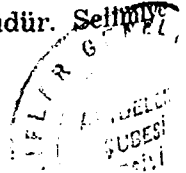
Bu satırları M o l l a A l i T u s i sağ iken, medresede müderris bulunduğu sırada ve hocasından okuduğu esnada, öğrendiklerini bizim o zamanki medreselerde öğrendiği Arapçasiyle yazmıştır. Selimiye Ktb. No. 46.

10 — *Hâşiyeye-i Telvih fi usuli Fıkh*. İkinci S u l t a n B â y e z i d, yazısıyla kitabın bu ismini yazdıktan sonra başını ve sonunu da mührüyle mühürletmiştir. Rabi'ül'-evvel 887 (1480) de istinsah olunmuştur. Yazan da yukarki zattir :

(تمت كتابة هذه الحواش على يد مؤلفه الذي هو طيب بن صلاح الدين)

Selimiye Ktb. No. 41.

11 — *El-müccelledü's-sani min Kitabi Tevârihi İbni Hallikân el-mevsumu bi kitabi Vefiyyati'l-ayân*. Bu satırlar II. S u l t a n B â y e z i d hattiyledir, ve mührüyle başı ve sonu mühürlüdür. Selimiye Ktb. No. 1588.

Beylerbeyi si tayin edilmiş ve Sultan Mehmed'le birlikte Karaman oğlu üzerine yürümüştür. Karaman oğlunun, Padişahın aman dilemesi üzerine affedilerek vilâyeti iade edilmiştir (3)

Fâti h, Trabzon seferine giderken, kendisini Rumeli'nde bırakmış, 865 Hicri yılında Trabzon'u feth edip döndükten sonra İshak Paşa da İstanbul'a gelmiştir (4)

Âşık Paşa - zâde'ye göre;

Rum Mehmed Paşa'nın (5) Karaman ve Ereğli'de bir hayli nahış hareketlerde bulunmasından dolayı azlinden sonra, diğer tarihçilere göre de, Mahmud Paşa'nın azlını müteakip sadaret mevkiine getirilmiştir. Sadaret mesnedine geldikten sonra, ikide bir devleti meşgul etmekte olan Karaman, Germeyan ve Mentеше oğullarının bakiyelerini temizlemiş ve Padişahın emri veçhile, Aksara'ydan san'at erbabından bir hayli âileyi İstanbul'a nakl ve bu gün de aynı adı taşımakta olan Aksaray mevkiine

3 *Âşık Paşazâde Tarihi* S. 161, 173

4 *Hammer Tarihi* 15 inci kitap S. 108, 109.

Bazı tarihçilerin yazdıkları gibi, Fâti h her hangi bir harb seferi için İstanbul'dan ayrıldığı zamanlarda, İstanbul'un muhafazasını İshak Paşa'ya tevdi ederdi. Her ne kadar İshak Paşa'nın İstanbul'da bırakıldığına dair bir söz yoksa da, Rumeli'nde bulunurken, Fâti h'in İstanbul'a avdetini müteakip, İstanbul'a gelişi ve Fâti h'in Eflâk seferine çıkışı bu rivayeti takviye etmektedir.

5 *Hadikatü'l-Vüzerâ* adlı eserin (2 nci sahifesinde : (Kâtip Çelebi tertibi üzere, Mahmud Paşa'nın halefi Mehmed Paşa-i Rumî olmak iktiza eder. Amma siyâk-ı tahrir mehere-i rivattan müstefâd olan budur ki, Mehmed Paşa-i Rumî ol esnada erkân-ı Devlet-i Aliyye'den bulunmağın niçe hidemât-i celilede bulunmuş. ancak mühr-i hümayun ile gâmin ve Sadaret-i Âsafide mekin olmamıştı...) denilmekte ise de Âşık Paşazâdenin vermiş olduğu malûmatın, - kendisinin bizzat İshak Paşa ile bir çok akınlarda bulunması ve o devirde yaşamış olması hasebiyle - daha doğru olması lâzım gelir.

iskân eylemiştir. 877 de Uzun İsa san seferinin zuhuru, Mahmud Paşa'nın huzurunu icâp etmesi üzerine sadarettten azl edilmiştir. Fâti h devrindeki sadaret müddeti beş senedir (6)

886 yılında İstanbul muhafız bulunuyordu. Fâti h'in vefatını müteakip Şehzâde Bayezid ve Cem taraftarları arasında çıkan ihtilâl dolayısıyla Yeniçerilerin isyanı sırasında Vezir-iâzam Karamanlı Mehmed Paşa'nın öldürülmesi üzerine, şu muhataralı zamanda vüzerâ tarafından kendisine verilen mezuhiyet-i kâmile il umur-i idareyi eline almış ve gösterdiği metanetle hiç olmazsa, muvakkaten âşayışı iadeye muvaffak olmuştur.

II. Bâyezid padişah olduktan sonra, müşarün ileyhın geçen hizmetlerini ve kıymetli gayretlerini takdir edere sadarettte ibka etmiş ve iki sene burad kaldıktan sonra, ihtiyarlamış olmasında ötürü, tekaüdlüğünü talep etmiş ve bu taleb kabule şayan görülerek kendi arzusu ile Selânik Vâlisi olmuş ve vefatına kadar orada kalmıştır.

Müşarün ileyh, bu kadar ağır ve mesuliyetli devlet hizmetleri arasında, sosy ve kültürel sahalarda, i'mar ve temdi mevzularında da memleketine mühim hizmetler ifâ etmiştir. Bu arada;

Edirne, İstanbul, Selânik ve Kütahya illeriyle Bursa'nın İnegöl ilçesinde, 891 ve 892 tarih vakfiyelerle bina te'sis etmiş olduğu cam medrese, imaret, zaviye ve çeşmeleri bi hassa nazar-i dikkati celb etmektedir. Hile vakfiyelerini bir kaç defa okumak zalmetine katlanırsa, müşarün ileyhın gibi bir maksad taşıdığı ve yapmış olduğu hizmetlerin chemmiyeti kolaylıkla anlaşılır.

İshak Paşa'nın 891 tarihli vakfiyesi

Vâkıfın, İnegöl, İstanbul

6 Azlinden sonra kendisine ne gibi bir manâ verildiğine dair, tarih kitaplarında malûmat lâmadım.

Edirne ve Kütahya'daki hayır müesseseleri ve mevkufatı için 891 Hicrî yılının Safer ayı ortalarında Arapça olarak yazılmış olan bu vakfiye, bazı hususiyetler göstermektedir. Yazılış tarzı, başlangıçta : İshak Paşa tarafından tanzim ettirildiğini ifade ediyor gibi görünmekte ise de, hey'et-i mecmu'asının taşıdığı ifadelerin ve bilhassa vâkıfın vakfiyesinden bahsedilirken karısı İsfendi-yar Bey'in kızı Sultan Hatun tarafından yapılan vakfa ait şartların da bu vakfiye arasına girmiş olması, bu vakfiyenin sonradan tanzim edildiği hissini vermektedir. Bununla beraber, sonradan tanzim olunduğu kabul edilse bile, İshak Paşa'nın arzularını ve şartlarını yerine getirmesi bakımından ehemmiyeti haiz bulunan bu Arapça vakfiyeye :

Birbirine eklemek suretiyle 8/70 santimetre uzunluğunda ve 22 santim eninde Semerkandî kâğıt üzerine Nesih yazıyla yazılmış ve kâğıtların eklendiği yerler, Arapça (*Sahha'l-vasl*) yani (*geçiş doğrudur.*) cümleleri konularak her hangi bir tahrife mâni olunmağa çalışılmıştır. Mezkûr vakfiyeyi yazan zat, her nekadar çok yüksek bir hattat değilse de, o tarihlerde yaşamış olan san'atkârların en iyilerinden sayılabileceğinden bu vakfiye, yazı san'atı bakımından oldukça kıymetli denilecek derecededir. Fakat tezhip bakımından bir kıymet taşımamaktadır.

Fotokopisini, yazımızın sonuna ilâve edeceğimiz bu vakfiye;

Her vakfiyede olduğu gibi, Allah'a hamd-ü sena, Peygamber'e, âl ve ashabına salat-ü selâmdan ve vakfın ne maksadla yapıldığı ve bunların istinad ettiği Âyet ve hadisler zikir ve beyan olunduktan sonra,

1. İne gö'ldeki imareti,
2. Bu imaret için vakfedilen emlak ve akar,

3. Bu imaretin mesalihi için, vâkıfın karısı Sultan Hatun'un vakfı,

4. Edirne'nin Benefşe köyü'ndeki çeşme ve bunun için vakfedilen üzüüm bağı,

5. Kütahya Musallasındaki zaviye,

6. Bu zaviye için vakfedilen emlak ve akar,

7. Gelirlerini, evlâdlarına, inkırazlarından sonra, imaretin mesalihine tahsis ettiği, İstanbul'daki hamam,

8. İstanbul'daki mescid ve bunun mesalihi için vakfettiği hamam ve dört dükkân,

9. Vakfın idare şekli,

10. İmaret hademesinin kimlerden olacağı,

11. İmarette çalışacak hademenin kadrosu,

12. İmarette pişecek yemeklerin tahsisatiyle hademenin ücretleri,

13. İne gö'l'deki hayratını genişletmek murad ederek, imareti yanında yaptırmış olduğu medrese,

14. Bu medresenin mesalihi için vakfedilen köy, emlak ve akar,

15. Bu medresenin ve hademesinin tahsisleriyle imarette pişecek yemeklerin malzemelerinin arttırılması,

16. İmaret, medrese ve diğer hayrat için yeniden vakfedilen bazı gayr-i menkuller ve hayır şartları olmak ve 16 kısma ayırmak suretiyle hulâsa edilebilir. Böylece bir hulâsası yapılmış olan mezkûr vakfiyenin tam tercemesi denebilecek kadar metnin ifade ettiği mânaları birer birer izâh etmek zarureti hâsıl olur. Şöyle ki :

Bu gibi metinlerde yer alması, âdet hükmünde olan hamd-ü sena ve salat-ü selam vecibeleri ifâ olunduktan sonra, vakfın ne maksatla ve ne için yapıldığı hakkındaki sözleri buraya aynen dere etmeği faydalı gördük. Vâkıfın ifade ve arzusuna terceman olan hâkim, vakfiyenin başlarında şöyle diyor :

Gerçekten Allahü Teâlâ Hazretleri, kullarını, kendisine ibadet etsinler

⁷ 892 tarihli vakfiyesinin sonunda : (...Semerkandî kâğıd üzerine yazılmış olan bu vakfiye...) denilmesinden ve 891 tarihli vakfiye de aynı nevîden kâğıda yazılmıştır.

diye yaratmıştır. Herkes kendi ihtiyar ve iradesiyle ibâdetini yapar, itaat edenlere Cennet ve ipekli yerler hazırlamıştır. Âsî olanları ise, Cehennem azabı beklemektedir.

Alla h'n kulları içinde öyleleri vardır ki, inayet-i Rabbanî ve sıyanet-i subhanî onlara baht açıp refik olmuştur da, hayır yollarına girmeye imkân bulmuşlardır. Onlar anlamışlardır ki, hakikaten bu dünya, ebediyet yeri değil fena evidir. Karar menzili değil helâk mahallidir. Burası bir geçit yeridir. Bir yıl sürur içinde geçerse, arkasından diğer yıl felâket gelir. Boş emeller yuvasıdır, felâket yatağıdır. Gam ve keder durağıdır, kararı yoktur. Bekası gelmez, şakaveti bitmez, baştan tatlı şeylerle biraz sevindirir, sonra ardından acı şeylerle gücendirir. Dünya öyle bir anayı andırır ki, evlâdını doğurur, öperek yetiştirir, sonra öldürür, okşayarak emzirir ve sonra da süttten keser. Akli başında olan dünyanın bu zehir katılmış olan lezzetine meyiletmez, onun gamla karışık olan lezzetine aldanmaz. - tul-i emelden vaz geçüp uzun ömür sürenlere ne mutlu - Alla h'dan daima korkup, heva ve heves atından inüp vaz geçenlere, vaktini taate hasredenlere müjdelere olsun ki, onlar böylece âhîretleri için azık hazırlıyorlar. Bütün emellerini dönüş ve miad günü için hazırlık görmeğe hasrediyorlar.

İşte C en a b-ı H a k k'ın böyle rızasını kazanmağa, yüksek derecelere ermeğe muvaffak buyurduğu kulları zümresinden birisi de, basiret gözüne hidayet nuru verdiği, hevasına uymak köleliğinden kurtardığı, gavayet uçurumundan çekip aldığı kuludur ki, dünyaya basiret göziyle bakıp geçenlerden hakkiyle ibret alarak, Alla h'n kendilerini nimetlerine garkettiği nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle birlikte kerim olan Rabbinin huzuruna çıkmağa hazırlanmıştır. O da : Alla h'n nefsi kudsiye bahşetmiş olduğu ikbal menba'i, adamların emel ve ümit bağladığı, yüksek şöhreti her tarafı tutan, şanı dillere destan olan Sadr-ı azam düstur-i âlem, âsaf-ı zaman, iman ehlinin medar-ı salâhı, hayrat kaidelerini ku-

ran, hayrat mebanisini inşa eden, cömertlik kaynağı, bid'at ve dalâlet düşmanı, vezaret mesnedinin ziyneti, emirliğin direği, nizam-i âlem, ümmetin mesalihine bakan, melek gibi ahlâklı, Padişah gibi şefkatli İ s h a k Pa ş a ibni İ b r a h i m Hazretleridir. (Said ve mes'ud olarak bahtiyarlığı devam etsün) O, küçüklüğündenberi himmetini hayrata sarfedegelmiştir. Hasenatın fazileti hakkındaki âyetler, hayrâtın sevabına dair olan hadisler kulağına çalınalı beri emelleri daima hasenata mün'atıf olmuştur. - Burada Cami ve vakıf yapmak hakkındaki bir âyet ile bir hadis vardır. - Alla h'n rızasına vesile olan bedenî ve malî ibadetlerin cümlesi halde ve istikbalde en büyük maksat ve gayedir. Onun için müşarün ileyh Hazretleri içtihat ve gayretle kollarını sığayarak azim ve cezimle kat'i karar vererek kıyamet günü için en hayırlı azık ile hazırlık yapmağa niyyet eylemiştir. Böylelikle dünyada zikr-i cemil kazanır, iyi nam ile anılır, âhîretde de bol bol mükâfata nâil olur. Bunların sâyesinde hukuk-u İlâhiyede yapmış olduğu kusuru telâfi etmiş olur.

İMARET : İşte böylece himmet ve azimetini toplayarak misli görülmedik bir hayır yapmağa, dillere destan olacak bir imaret kurmağa niyyet etti de İ n e g ö l nam şehirde öyle bir imaret bina etti ki, hiç kimse o tarzda bir bina işitmemiş, onun misli hiç duyulmamıştır. Onun ikinci bir örneği yoktur. Onun mislini hiç bir mimar kurmamıştır. Vâkıf Hazretleri, bu imareti, Alla h yolunda vakfederek onun rızası için müebbet ve muhallet surette sadaka kılmıştır. Şartlarına riayet olunarak şer'i yolda tescil ve lüzumuna hükmedilmiş ve binnetice bu husustaki kıl-ü kal yolları tıkanmıştır. Bu imareti böylece, bu yazıda zikirleri gelecek diğer şeylerle birlikte, bütün şer'i tasarrufatının nâfiz olduğu bir halde iken fakir ve miskinlere mesken ve mekân, uğrayup gelenlere, müsafir ve mukim müslümanlara, evleri, avlusu, mutfağı, kıları, ahuru ve sairesiyle ve'l-hasıl bütün müstemilâtiyle vâkıf konak ve melce' olmak üzere vakfeylemiştir.

İMARETE VAKFOLUNAN EMLAK VE AKAR : Vâkıf, bu imaretin mesalihine, aşağıda her biri mufassselen zikrolunan müteaddit emlakını vakfetmiştir:

1. Edirne tevabiinden Fekle'de kâin Çakırcı Halil Köyü diye maruf olan Şahilu namındaki köyün temamiyle bir çatı altında dönen beş taş değirmen ve diğer bir binada bir taş değirmen, mezkûr köyün hududu : Tunca Nehri kıyısından başlayup Kavak çökertmeği diye maruf olan Meselikten geçer, göle varır, oradan çeşme suyunun mecrası boyunca giderek çeşmeye varır. Oradan Orta öyü diye maruf olan tepeye varır, oradan çeşmenin ayağında dikili taşta varır, oradan Azmak diye maruf olan mevzide dikili taşta varır, oradan bostan içinde dikili taşta varır, oradan Koyupınar diye maruf olan pınara varır, oradan Ziyaret öyüğü denen tepeye, oradan Zağri'ye giden yola, oradan kuruca dereye, oradan Kuyuluk beleni diye maruf dağa, oradan piri harmanı yakınında kâin yol kavuşağına, oradan Kavas Mezarlığına, oradan Hisarlık denilen mevkie varup oradan da dik aşağıya inilerek mezkur Tunca Nehrine varır-ki iptida hududa burada başlanmıştı - Nihayet bulur.

2. Bursa Şehrî'nin dışında şark cihetinde kâin Kızılk adındaki köyün tamamı ki, dört taraftan hududu şöyledir : Birinci kible sınırı Keşiş dağı eteğindeki Saruyar denilen mevzide nihayet bulur. İkinci şark sınırı Çınar ağacına ve İshakca Köyü arazisine ve üzerine insan asılan ağaca kadardır ki ona da Çınar ağacı denir. Üçüncü şimal sınırı, mezkûr şehre giden büyük yola kadardır. Dördüncü garp sınırı, garbe doğru Mamuncu Yusuf'a mensup olan dereye ve Kadı Secavend oğlu bağının yakınında kâin büyük taşta kadardır.

3. Adı geçen köyde kâin üç taşlı değirmenin tamamı,

4. Bursa'da İncirli mahalle-

sinde kâin Hafız Muslihiddin yerleri denilen arazinin tamamı,

5. Edirne'de Eski Câmi kapısında kâin ve dört taraftan yol ile mahdud üç dükkânın tamamı,

6. Mezbûr nehir yakınında kâin iki taraftan da yol olan debbağ dükkânının tamamı (yukarıda Tunca Nehri'nden başka nehir adı geçmediği için, bunların, Tunca Nehri olması icâbeder)

7. Daru's-Saltana Edirne'de kâin bir hamamın tamamı ki, mezkur vâkıfın evlerine muttasıl olup garpten hududu yolda nihayet bulur, diğer cihetlerden ise, mezkûr evlere varır,

8. Edirne dışında Tunca Nehri sahilinde kâin meyve ağaçlarını ve bir dolabı müstemil bir bahçenin tamamı ki; nehir, yol, Firuz Ağa bağı ve Emir Hamza Bey milkiyle mahduttur.

9. Nif Nahiyesi'nde kâin Uzunoluklu diye maruf olan pirinçliklerin tamamı,

10. Nif tevabiinden Kolanlı Köyü'nde kâin, birine dink denilen iki değirmenin tamamı,

11. Kula Kasabası'nda kâin Hane değirmeni denilen bir değirmenin tamamı ki, mahallinde şöhetinden dolayı tahditten müstağnidir.

12. İnegöl tevabiinden Yavlu çeltüğü denilen köyün tamamı, (vakfiyede, bu köyün hudutları mufassselen zikredilmekte olup, uzun olması ve burada tekrarında da bir faide görülemediğinden hudutların yazılmasından sarf-ı nazar edilmiştir.)

13. İnegöl tevabiinden Hoca köyü denilen köyde vaki Firuz Ağa Çiftliği denilen mezreanın temamiyle oradaki bir değirmen,

14. İnegöl tevabiinden Boyacı Köyü'nde kâin bir değirmenin tamamı,

15. İnegöl tevabiinden İsa vira nı namındaki köyde kâin bir değirmenin tamamı,

16. Nefs-i İnegö'l'de kâin beş adet dükkânın tamamı,

17. Ankar'a'da kâin bir hamamın tamamı,

18. Mezkûr hamamın önünde kâin dokuz adet dükkânın tamamı,

19. Ankar'a'da kâin Ahimamak Değirmeni diye meşhur bir değirmenin tamamı,

20. Ankar'a'da kâin ve Hacı İsmail değirmeni diye maruf değirmenin tamamıyla bostanı,

21. Murtađova tevabiinden Virancık köyünde kâin bir değirmenin tamamı,

22. Vâkıfın milki olan, Karaca Paşa Köyü'ndeki bir taş değirmenin tamamı,

VÂKIFIN ZEVCESİ, İSFENDİYAR BEYİN KIZI SULTAN HATUN :

Bundan sonra vâkıf-ı müşarün ileyh zevcesi, hatunların ulusu, kadınların tacı merhum İsfendiyyar Bey'in kızı merhume Sultan Hatun, bu vakfın kendisinden sudûruna kadar elinde ve tasarrufu altında olan milkini hal-i hayatında ve tasarrufatının nâfiz olduğu bir sırada iken geliri, kocası İshak Paşa tarafından inşa olunan, İnegö'l'deki mezbur imaretin mesalihine sarfolunmak üzere bazı vakıflar yapmıştır ki : O vakfolunanlar da şunlardır :

1. Manyas nahiyesinde kâin ve şark, garp ve kiblede Meriç Nehri ve şimalden Emirze ve Fındıklar Köyü sınırlarıyla mahdut Kızıl Kilise Köyü'nün tamamı,

2. Manyas Nahiyesin'de kâin Akbaş Avreti Çiftliği diye maruf olan mezrea, bu menzrea şöhretinden dolayı tahditten müstağnidir. Bunların ikisinin de mahsulâtı, sair evkaf mahsulâtının sarfolunduğu gibi bu imaretin mesâlihine sarfolunur.

Müşarün ileyh bin-i İbrahim tarafından vekil olup vekâleti şer'an sabit olan mefharü'l-ulemâ Mevlânâ İma-

deddin b. Şeyh huzurunda ve müşarün ileyhin, mumaileyha Sultan Hatun'dan doğma iki küçük çocukları Pirî Bey ve Şehzâde Hatun namına şer-i şerif tarafından vasiy nasbolunan Ahmed b. Mustafa mahzarında dava ve istişhattan sonra İmam Mevlâna İsa b. İbrahim, azadlu terzi Saruca b. Abdullah ve İskender b. Cevher ile azadlu Sunkur b. Abdullah şehadetleriyle bu cümlelerin vakıf oldukları sabit olmuştur. Şöyle ki :

Mezbur vakıf köyler ve bahçeler, bi'l-umum hudut ve hukukiyle, merafik ve levahikiyle, sulanan ve sulanmayan arazi-siyle tatlı ve acı sularıyla, ağaçları ve bağlariyle, meyveli ve meyvesiz ağaçlariyle, mamur ve harap meskenlariyle, ovaları, dağları, bayırları, nehirleri, pınarları, çeşmeleri, meşelikleri, ormanları, çalılıkları, hayvanları yolları, harmanları, mahsulâtı, davarları, mer'aları ve otlaklıklariyle vakıf olduğu gibi adları geçen değirmenler de bütün hudut ve hukukiyle, arazi ve binallariyle, avluları, meydanlıkları, olukları, taşları, kanalları, nehirleri ve bi'l-umum âlât ve edevatiyle ve'l-hasıl değirmen vasfında dahil bütün mühimmat ve tetimma-tiyle sahih ve şer'i surette vakıftırlar.

KÜTAHYA'DAKİ ZAVİYE :

Bundan sonra müşarün ileyh vâkıf, Kütahya musallasında mamur bir zaviye bina ederek onu, gelip gidenlere ve uğrayanlara vakfetmiştir.

BU ZAVİYENİN MEVKUFATI :

Müşarün ileyh vâkıfın, gelirlerin, mezkûr zaviye mesalihine vakfetmiş olduğu emlak ve âkâr da şunlardır :

1. Kütahya tevabiinden Ilıca Köyü'nde kâin, mezkûr köyün suyule dönen ve Orubeyi değirmeni diye anılan ve mahallinde şöhretinden dolayı tahditten müstağni bulunan bir değirmenin tamamı,

* Vakfiyede aynen böyledir.

2. Mezbur K ü t a h y a şehri tevabiinden G ü c ü K ö y ü'nde kâin bir bahçe,

3. Adı geçen köyde üç ev (mahallinde şöhretlerinden dolayı tahditten müstağnidirler),

4. Adı geçen şehir tevabiinden O k c u l u K ö y ü'nde kâin akar çeşmesiyle bir kıt'a arazi,

EDİRNE'DEKİ ÇEŞME :

Bundan sonra E d i r n e tevabiinden M e n e k ş e l i k'de ahali dilinde Ç e ş m e denilen akar kaynağı (Çeşmeyi) bina ve inşa ederek vakfetmiştir. Onun meremmeti yani onarımı ve bakımı için de E d i r n e haricinde musalla yakınında : H a c ı Â l e m ü ' d d i n , H a y d a r Ç e l e b i , M i m a r M u s l i h i d d i n , K e ş i ş Y a n i , B a l a b a r A ğ a d i y e maruf satıcı, bardakçı D o ğ a n b . A b d u l l a h ve Bezzaz H a c ı S a k a bağlarıyla mahdut bağının tamamını bütün hudut ve umum rüsumiyle vakfetmiştir.

İSTANBUL'DAKİ HAMAM :

Sonra mumaileyh vâkif, Darü'l-feth İ s t a n b u l'da bina etmiş olduğu hamamı vakfederek, sağ oldukça kendisine, ölümünden sonra oğullarına ve oğulları oğullarına batından batına, karından karına ve oğullarının inkırazlarından sonra İ n e ğ ö l'deki imaretin mesalihine zam ve ilhakı şart kılmıştır.

İSTANBUL'DAKİ MESCİD VE MEVKUFATI :

Sonra vâkif-ı müşarün-ileyh, İ s t a n b u l tevâbiinden B o ğ a z k e s e n kal'asında bina etmiş olduğu hamamla, İ s t a n b u l'daki hamamın yanında ve birbirine bitişik dört dükkânı vakfederek bunların gelirlerinden, dördü imamlık, üçü müslüman çocuklarına tâlim ücreti olmak üzere imama günde yedi dirhem, (bu imamın salih, dindar, fakih ve hafız olması meşruttur) ikisi müezzinelik, birisi kayyımlik olmak üzere müezzine günde üç dirhem, hasır, kandil, yağı ve yaygı için günde iki dirhem tâyin eylemiş ve mescidde

beş vakit farz namazların cemaatle kılınmasını da şart kılmıştır. Bunların cümlesi, sıhhat ve te'bid şartları dahilinde sahih ve lâzım surette vakıf olmuşlardır, İle'l-ebet sadaka-i câriyedirler, sıhhatini bozan her şeyden âridirler ve tasarruflarının nâfiz ve sahih olduğu bir anda yapılmışlardır. Hibe olunmaz, satılmaz, bir seneden fazla müddetle icara verilmez, miras kalmaz, tebdil ve tağyir olunmaz, hiç bir sebeple değiştirilmez. Vârislerin en hayırlısı olan A l l a h'a, arz ve üzerindeki intikal edinceye böylece devam eder.

VAKFIN İDARE ŞEKLİ :

Vâkif Hazretleri, tevliyeti ve zikir ve tafsil olunan bi'l-umum evkafında tasarrufu, sağ oldukça kendisine, eceli gelip öldükten sonra: oğullarının aslahına batından batına, nesilden nesile, evlât kafilesi Cennet bahçelerine göçünceye kadar böylece devamını şart kılmıştır. Oğullarının inkırazlarından sonra azathlarının aslahına, ölümünden sonra, azathlarının oğullarının aslahına sonra, onların oğulları oğullarının aslahına karından karına, nesilden nesile ve onların inkırazlarından sonra da ülkeye hâkim olan emr-i nehiy sahibi padişaha şart kılınmıştır.

İMÂRET HADEMESİNİN KİMLERDEN OLACAĞI :

Sonra, mumaileyh vâkif, A n k a r a'da kâin hamamın ücretinden K ü t a h y a'da bina etmiş olduğu mezbur zaviyeye, her sene üçbin altıyüz dirhem tayin eylemiştir. Mumaileyh vâkif, adı geçen imaretine azathlarının aslahının, sonra azathlarının oğulları, oğulları oğullarının, ta inkıraza kadar nazır olmalarını ve müteveli, şeyh, imam, müezzin, ehl-i vezâif ve sair hizmet erbabının, azathlıardan ve oğulları oğullarından olmasını şart kılmıştır. Mevcut oldukça onlardan yapılmasını, inkırazlarından sonra da vaktin hâkiminin reyine bırakılarak, dilediğini nasbetmesini şart etmiştir.

VAKFIN KADROSU :

1. İmarete gelip gidenlere şeyhlik

hizmetini edaya kadir salih ve dindar bir şeyh,

2. Beş vakit namazı cemaatle kıldırarak salih, âlim ve fakih bir imam,

3. İmarette toplanarak - imamla birlikte - *Kur'an-i Kerim*'den, günde birer cüz' okuyacak, ehl-i ilimden on nefer hafız,

4. Namaz vakitlerini bilen ve her vakit namaza devam eden iki müezzin,

5. Türlü yemekler yapmasını bilen iki aşçı,

6. Her türlü ekmek yapmasını bilen iki ekmekçi,

7. Zaviyenin umurunu sıraya koyacak bir nakip,

8. Kapıyı açıp kapayacak ve onu bekleyecek bir kayyım,

9. Kandillerin temizliğine ve yanmasına bakacak bir kandilci,

10. İmaret için hazırlanan yemekleri, gıdayı, buğdayı ve arpayı muhafaza edecek bir kilârdâr,

11. Handa lâzımgelen hizmetleri görececek bir hancı,

12. Az olsun, çok olsun, gelir ve gideri emanet üzere yazıp hiyanet etmeyen bir kâtip,

13. Buğday döven ve kâseleri yıkayan bir hizmetçi,

14. Lâzımgelen onarımı yapacak iki mimar, (bunlardan biri İ n e g ö l K a s a b a s ı'nda diğeri A n k a r a'daki evkafı tamir edecek)

15. Birinci R u m e l i'ndeki, diğeri A n a d o l u'daki ve üçüncüsü de A n k a r a'daki vakıf âkarlarının gelirlerini cibayyet edecek yani tahsil edecek üç Cabi,

16. Gelir, giderlere bakacak emniyetli bir vekil-i harç,

17. Türbenin hizmetini ifa edecek emin bir türbedardan ibarettir. Bunların hiç biri şer'i mani' ve kavi özür olmaksızın vazifelerini asla bırakamayacaklardır.

İMARETTE PİŞECEK YEMEKLERLE HADEME TAHSİSÂTI :

Mezbur evkaf en güzel surette istiğ-

lâl olunup yani gelirlendirilip, A l l a h ü T e â l â'nın ihsan etmiş olduğu gelir ve galleden, evvelâ rakabelerin tamirine ve asıl mevkufatın meremmetine sarfolunup ve ıslaha muhtaç olan yerleri ıslah edildikten sonra artan gelirden;

1. Müteveliye, artanın öşürü yani onda biri,

2. Vakfa nazaret eden nazıra günde 15 dirhem,

3. Şeyhe hergün 5 dirhem,

4. İmama hergün 4 dirhem,

5. İki müezzinin beherine günde birer buçuktan 3 dirhem,

6. Vekil-i harca hergün 4 dirhem,

7. Türbedara hergün 1 dirhem,

8. İki aşçının her birine ikişerden günde 4 dirhem,

9. Ekmekçilere, adam başına birer buçuk dirhemden günde 3 dirhem,

10. Nakibe günde 3 dirhem,

11. Kayyıma hergün 2 dirhem,

12. On adet cüz okuyacak olan hafızların " her birine günde birer dirhemden 10 dirhem,

13. Kandilciye günde 2 dirhem,

14. Kilârdar yani anbarcıya hergün 4 dirhem,

15. Hancıya hergün 1 dirhem,

16. Kâtibe hergün 5 dirhem,

17. Buğday döven ve kâseleri yuyan kimseye hergün 1 dirhem,

18. İ n e g ö l'de bulunan evkafın mimarına günde 2 dirhem,

19. A n k a r a'daki evkafın mimarına günde 3 dirhem,

20. Üç Cabi yani tahsildarın her birine beşer dirhemden 15 dirhem,

21. Kandil yağı ve hasır için günde 2 dirhem,

22. Odun için günde 6 dirhem,

⁹ Yukarıda geçtiği üzere bunların birisi imama olacak.

23. Et için hergün 40 dirhem,
24. Reçel ve turşu için senede 1000 dirhem,
25. Ziyafet için hergün 10 dirhem,
26. İmarette pişecek aş için hergün 2 kile buğday,
27. İmarette pişecek ekmek için hergün 6 kile undan ibarettir.

Bu vakfiyede zikrolunan dirhemler, her zaman geçen dirhemdir. Zikrolunan kileler, Bursa'da mütearef olan kiledir. Akşam ve sabah olmak üzere günde iki defa yemek pişirilecektir. Mübarek, Ramazan ve Bayram gecelerinde : Güzel ve lâtif yemeklerden bi-dane pirinç ve zağfranlı zerde pişirilecektir. Sebze, tuz vesaire gibi, yemeklerin diğer havayıcı mütevellinin reyine bırakılmıştır.

Eğer vakfın galle ve geliri az olup mezbur vazife ve cihetlerden bazısına kâfi gelmez ise, bütün vazifelerden o noksan nisbetinde azaltılacak, eğer galle artar, gelir masraftan ziyade olursa o zaman mütevellî evvelâ meremmete sarfedecek, sonra akar ve emlak alarak onları mezbur vakıflara ilhak edilecektir.

Mumaileyh vâkıf, şart etmiştir ki; nasbolunan bir kimse hizmetine devam edüp tayin olunduğu işe baktıkça azlolu-namaz. Eğer doğru yoldan saparsa o zaman mütevellî ona, evvelâ nasihat eder, doğrudan doğruya azil cihetine gitmez, ikinci defa yine işlerse, yine nasihat eder ve azalar, fakat, azletmez. Eğer bundan sonra o hal üzere yani kötü yollara gitmeğe devam ederse, o zaman artık mütevellî, onu azleder.

Yine vâkıfın şartları cümlesindedir ki : Evkafın meremmeti, diğer masraflara tercih olunur. Eğer imaret, zaviye ve mes-cit yıkılacak olursa, ikinci, üçüncü, dördüncü defa ve daha ziyade dahi olsa yeneden yapılacaktır. Eğer zamanın bir maniası dolayısıyla iadeleri yani tekrar yapılmaları mümkün olmazsa o zaman, mezbur evkafın geliri, müslüman fakir, yoksul ve muhtaçlarına sarfolunur. Dünya durdukça böylece devam olunur.

Müşarünileyh Vâkıf, Bursa'da 64 dükkânı vakfetmiştir. Bunlardan üçü ayrı olup diğerleri birbirine bitişiktir. Hudutları : Şarktan Mehmed Paşa vakfı, kıbleden umumi yol, garpten merhum Hacı İvaz Paşa çarşisiyle, şimalden Nekkük Oğlu Mescidi ve umumi yol ile çevrilmiştir. Vâkıf şart etmiştir ki; sağ oldukça, mezkûr dükkânları, sair emlakinde olduğu gibi kendisi tasarruf edecek, âhirete göçtükten sonra "ben öldüğümde evim filân şey'e vakıftır" demeyi kabul edenlerin mezhebine göre : Bu dükkânlar, İnegöl'deki imaretin evkafına ilhak olunarak mütevellî bunları da imaretin sair evkafında tasarruf ettiği gibi tasarruf edecektir.

Vâkıf, İnegöl'de kâin mezbur imaret ve zaviyeyi bina edip onlara 873 tarihinde yukarıda zikirleri geçen emlak ve âkarı vakfettikten sonra hayratını artırmak istedi de mezbur İnegöl'deki imaretinin yanında lâtif, zarif, şerif, güzel ve üstün bir medrese de bina ederek Cennette derece ve makamlara ermeği ve günahlarının afvini umarak onu, halis niyyet ve temiz yürekle vakıf ve Allah yolunda habs ve sadaka kılmıştır. Bu medrese ve imaretin mesalihi için de, hal-i sıhhatinde iken temiz malinden, zikirleri aşağıda gelecek olan emlak ve âkarı vakfetmiştir ki onlar da şunlardır;

1. Bursa tevabiinden, İğdir namındaki köyün bütün hukuk ve hududiyle tamamı,

2. Edirne tevabiinden Kızıllağaç'ta kâin değirmenlerin tamamı,

3. Yenişehir'de kâin değirmenlerin tamamı,

4. Manyas tevabiinden Güni diye maruf olan köyün tamamı,

5. Manyas tevabiinden İlyaspaşa Köyü diye maruf Çamluca nam köyün, bütün hudut ve hukukiyle ve bu köyde bulunan vâkıfın köleleri ve bütün eserleriyle tamamı,

6. Manyas tevabiinden Salur

K ö y ü adındaki köyün, bütün hudut ve hukukiyle tamamı,

7. İ n e g ö l tevabiinden B o y a c ı K ö y ü'nde kâin değirmenlerin tamamı,

8. Y e n i ş c h i r'e tabi dolap değirmenin tamamı,

9. K â n g ı r ı (Çankırı) Ş e h r i'nde yeni bina etmiş olduğu hamamın önündeki dükkânlarla birlikte tamamı,

10. B u r s a Ş e h r i'nde kâin ve G e l i n c i k diye meşhur olan (Reşak)ın tamamı,

Vâkıf, bunların cümlesini de şart ve tafsil ettiği veçhile bütün hudut ve hukukiyle, yolları ve merafikiyle, dahil ve haric herşeyi ile butlandan âri surette, sahih ve şer'i yolda vakfetmiştir. Bu mevkufatı da, bi'l-umum kavli ve filî tasarrufât-i şer'iyyesinin nâfiz olduğu sihhat halinde iken kendi ihtiyar ve iradesiyle müebbet ve muhkem surette vakfederek bunların sihhat ve lüzumuna şer'an hüküm verilmiş olduğundan satılmaz, bağışlanmaz, miras kalmaz, rehin verilmediği gibi tebdil ve tağyir de olunmaz.

Vâkıf bunları vakfettikten sonra, işbu yeni evkafının gelir ve mahsulüyle yukarıda geçen eski evkafının gallesinden, İ n e g ö l'de bina etmiş olduğu medresenin müdderisine tedris ciheti olarak günde otuz dirhem, bu medresede ilim tahsil eden talebeden, müstait on neferinin her birine günde ikişer dirhemden yirmi dirhem, medresenin mudine hergün beş dirhem, bevbabına hergün birbuçuk dirhem, hafız-ı kütübe bir buçuk dirhem, halâlara bakıp temizleyen hizmetçiye bir dirhem ve kandil yağı ve hasır için keza günde bir dirhem tayin ve şart eylemiştir.

Müşarün ileyh vâkıf, vakfının artmasıyla gelirinin de artacağı şüphesiz bulunduğundan bu ciheti nazar-ı itibara alarak İ n e g ö l'deki imaretinin bazı masarifini artırmıştır. Şöyle ki;

1. Et masrafı için hergün kırk dir. hem tahsis etmişti. Şimdi ona on dirhem daha zammederek elli dirheme,

2. Günde iki kile olan pirince yarım kile dahi zam ile iki buçuk kileye,

3. Günde altı kile olan una bir kile daha zammile yedi kileye,

4. Odun için günde altı dirhem idi. Ona bir dirhem daha zammile yedi dirheme,

5. Kâseleri yıkayıp buğdayları döven için günde bir dirhem idi, bir dirhem daha zammederek günde iki dirheme yükseltmiştir.

Vâkıf, sabıkan tayin etmiş olduğu Cabilerden başka bir câbi daha tayinini ve buna da günde üç dirhem cibayet vazifesi, verilmesini şart kıldı.

K â n k ı r ı'da bina etmiş olduğu hamamın meremmeti için günde iki dirhem, bu hamamın kirasını tahsil için bir cabi tayin ile hergün için iki dirhem, meremmeti için günde iki dirhem verilmesini şart eylemiştir. Vâkıf, bu zikrolunan evkafının, kendisinden daha faydalı bir şeyle bile istibdâline rıza göstermemiştir. A l l a h'a, P e y g a m b e r'e, âhret gününe imanı olan halife, sultan, vezir, hükümdar, emir, kadı, müftü, muhtesip vesairenden hiç bir kimseye, bunları tağyir ve tebdil etmek, iptal ve tahviline çalışmak, zikrolunan şartlarını bozmak asla caiz değildir. Bunu işittikten sonra herkim tebdil ederse vebali ancak o tedbil edenlerin boynuna olsun ve A l l a h'ın, Meleklerin ve bütün nasin hepsinin lâneti onun üzerine yağsun. A l l a h ona gadab etsün, ona azabı elim hazırlasın. Allah'a imanı olan ve A l l a h d a n korkan bir kimse P e y g a m b e r'in şu; "Mü'min kardeşinden haksız olarak bir karış yer alan kimsenin boynuna, A l a h ü T e â l â cehennemde yedi kat yeri geçirip dolar" sözünü işittikten sonra hangi muvahhit mü'min bu işe cesaret edebilir? Şu beyan olunan şartlardan her hangi birini değiştiren kimse A l l a h'tan, P e y g a m b e r'inden, kitaplarından, meleklerinden onun hasır-ı neşrinden uzak olsun. A l l a h, onun na-

¹⁰ Bu (Reşak) ın ne olduğu anlaşılammıştır. Nişan meydanı olması muhtemeldir.

mazını, orucunu, zekâtını ve haccını asla kabul etmesin.

Bundan sonra vâkıf-ı müşarün ileyh İneğöl'de kâin mezbur evkafına, Dime toka tevabiinde kâin Musa Çavuş mezcâsı diye maruf olan mezreanın tamamını ilhak etmiştir ki : Bu mezreanın hududu : Lü'lü' Paşa çeşmesinden başlayup oradan geçer, uzun ağaca varır, oradan Türkçe öyük denilen tepe tarafına geçer. Orada dere içinde nişan için dikilmiş taşa varır, oradan geçüp Küçük Sekban Köyüne giden eski yolun başındaki dikili taşa varır, oradan tepe mişeliğinde dikili taşa varır, oradan tepede kâin Yenerce Pınarı diye maruf pınara varır, oradan üst taraftan geçerek öyük denilen tepenin başındaki dikili taşa varır, oradan geçüp nişan için dikilen taşa, oradan geçüp tarla başında nişan için dikilen taşa oradan geçüp kalın mişeye varır, oradan geçüp nişan için dikili eski taşa oradan mişe yanında nişan için dikili taşa, oradan geçüp tepenin üzerinde nişan için dikili taşa varup oradan Bergoz yolu başında nişan için dikili taşa iner, oradan geçüp sazlık karşısında sabit eski taşa, oradan inüp göle varır, gölü geçüp nişan için dikili taşa varır, oradan geçüp Nalbant Kuyusu denilen kuyuya varır, oradan Meriç nehrine geçer, oradan Meriç boyunca gidüp Soğanlık Hendeği başında nişan için dikili taşa varır, oradan geçüp göle gider ve oradan da hududun başı olan Lü'lü' Paşa çeşmesine varup nihayet bulur. Vâkıf bu mezrecayı bütün hudut ve hukukiyle, dahil ve hariç şeyleriyle, arazisi ve dağlarıyla, düzlük ve tepelik yerleriyle, ziraat için çalışan bütün köleleriyle, âlât ve esbabiyle vakfetmiştir. Vâkıf, sonradan vakfederek, İneğöl'deki vakfına zam ve ilhak etmiş olduğu mezbur vakfının gelirinden;

Kur'an-i kerim hafızlarından onbeş nefer kimseye, hergün *Kur'an-i kerim*'in cüzlerinden birer cüzü şerif-i *Mushafın* yüzüne bakarak tertil ve tecenni ile, *Kur'an*'ın şamına lâayık bir şekilde okuyup vâkıfın ruhuna bağışlamak ve imarette top-

lanup okumak şartıyla hergün otuz dirhem şart eylemiştir ki, her hafıza günde iki dirhem isabet eder. (Allah kabul etsün.)

Bunlardan sonra müşarün ileyh vâkıf, İstanbul'da (Azepeler Hamamı civarında Unpazarı'nda kâin bahçenin hasılını, mezkûr imâretin evkafına ilhak etmiştir. Bu bahçe, mahallinde şöhretinden dolayı tahditten müstağnidir. Bu da imaretin diğer evkafı gibidir. Vâkıf, bu bahçeyi, -vakfiyede yazılı- Edirne'de Tunca nehri yanında vaki olan bahçeye bedel olarak vakfetmiştir. O bahçeyi, sultan oraya imaret binası kurmak için almıştır. Çünkü bedel, mübeddel-i minhden daha hayırlıdır. Düşüncesiyle bu iki bahçenin mübadelesini kabul etmiştir. Vakfolunan mezkûr bahçenin geliri de diğer evkafının mahsulâtı gibi imarete sarfolunacaktır. Yine müşarün ileyh vâkıf, Sultan Bayezid Han izniyle her sene Gelibolu geçidinden geçen on bin koyunun koyun vergisinden alınan mahsulâtı, vâkıfın elindeki, Sultanın verdiği ferman muccebince mezkûr imaretin evkafına zam ve ilhak ederek bunların gelirini de, vakfiyede yazılı sair evkafı gibi imaretin mesalihine sarfolunmasını şart eylemiştir. Allah muhsinlerin ecirini zayi'etmez. Efendimiz Hazret-i Muhammed'e ve onun âlimin cümlesinin üzerine salât ve selâm olsun.

Buna hüküm verilip işhat yapılması, 891 senesi Safer ayının ortalarında cereyan etmiştir.

(Vakfiyede şöyle bir zeyl vardır :)

Mezbûr evkaf cümlesinden biri de Ankara mahallelerinden İskendertaş Mahallesinde kâin yeni hamamdır ki, mezbûr evkafına müteveli olan vâkıf, hal-i hayatında evkafının malinden yüz kırkikibin beşyüz mezkûr gümüş dirhem ayırarak mezkûr imarete vakıfolmak üzere bu hamamın bina edilmesi için mezkûr meblâğı, evkafına nazır olan, kendi azatlılarından kethüda Sinan Bey'e teslim eyledi. O da, onları kabzetti. Bundan sonra müşarün ileyh vâkıf, nâzıra, Ankara'da bu hamamın binası

için izin ve müsaade verdi. O da, vâkıfın dediği şekilde bu hamamı yaptı.

Muamileyh vâkıfın vefatından sonra, vâkıfın vereseşi İbrahim Bey, Pirî Bey, Şadi Bey, Şahzâde Hatun ve Hafsa Hatun ki, bunlar, bir çok defalar ismi geçen vâkıfın evlâtlarıdır. Bu hamamın mezbur imarete vakıf olduğunu şüpheden âri, sahih ve şer'î surette ikrar ve itiraf ettiler.

Yine bu evkaf cümlesinden biri de İstanbul mahallelerinden Azepeler Hamamı Mahallesi'nde kâin bir bahçedir, bütün hududiyle, dahil ve hariç, zikrolunsun, olunmasun bil'umum haklariyle vakıftır. Bu bahçe mahallinde sahibinin ismiyle maruftur. Bu bahçe de asıl vakfiyede : mezbur imarete vakfolan, Edirne'de kâin bahçeye bedel olarak vakfedilmiştir. Merhum vâkıf, hal-i hayatında iken değiştirilen bu bahçeyi, Sultan-ı âzam, Hakan-ı müfahham Sultan Bayezid b. Mehmed Han hazretlerine, o yere, Sultana nisbet olunan bir imaret bina olunmak için hibe eylemiştir.

Son olarak da : Mezbur yeni hamamın gelirinden bu hamamın tamiri için hergün iki dirhem tayin eylemiştir. İnegöl Kasabası'nda kâin imarete müteallik evkaf cümlesinden, merhum vâkıfın türbesine bakup gözetken kimseye hergün iki dirhem, keza vâkıfın zevcesi Tacünnisa Hanım'ın türbesine bakan kimseye bir dirhem olan vazifesine yarım dirhem zam ile birbuçuk dirhem verilmesini ve vakfiyesinde yazılı sair evkaf gibi bunun da imaretin masarifine sarfolunmasını şartyledi. Butlandan âri olarak sahih ve şer'î surette vakıftır. Buna hüküm verilüp yazılması, 892 senesi Cema-ze'l-ulâ ayının ortalarında cereyan etmiştir.

ŞAHİTLER :

Mehmed Paşa b. Abdullah
Defterdâr Ali Bey

Mevlâna Muhiddin Ârif Çelebi
Emir-i ahur Mahmud Bey b. Abdullah

Emir-i alem Mesih Bey b. Abdullah

Reisü'l-Bevvabin Mehmed Bey b. Abdullah

Emir-i ahur Süleyman Bey b. Abdullah

Reisü'z-zevvakın Şeref Ağa b. Abdullah

Sinan Bey b. Abdullah

Murad Bey b. Abdullah

Zağnos Bey b. Abdullah

Mevlânâ Muhiddin b. İshak

Müderriş Mevlânâ Celâl b. Cemal
Kasım b. Abdullah

İskender b. Abdullah

Firuz b. Abdullah El-bazî

Mustafa b. Mahmud el-kâtip

El-hac İskender b. Abdullah
el-hur

Umur Bey b. Korucu Toğan
Mehmed b. Ahmed El-hatip

Es-seyyit Nasır b. Es-seyyit Hüseyin

El-hac Ahmed b. İbrahim El-imam

Habib b. Mustafa imamu'l-vâkıf
Şemseddin b. Ahmed hatibi
Siroz

Mehmed b. Abdullah Reisü'l-bevvâb

Tanrıvermiş b. Abdullah
Hayreddin b. Abdullah vâkıfın azadlısı

Sinan b. Abdullah kâtip

El-hac Sinan sofı Yusuf
Vâkıfın azadlısı

Hayreddin b. Seyidî Ahmed
kâtip

Mübarek b. Abdullah aşçı
El-hac Yunus b. Abdullah azadlı

İlyas b. Abdullah aşçılar reisi
El-hac İlyas b. Abdullah el-hur
El-hac Mehmed b. Cemal Kâtibü'l-huruf.

İSHAK PAŞA'NIN H. 892 TARİHLİ VAKFIYESİ : ¹¹

İshak Paşa -yukarıda arz ve izah ettiğimiz veçhile- yaşının ilerlemiş olması dolayısıyla, sadarettten afvini dilemiş ve bu dileği de II. Bayezid tarafından tasvib edilerek kendi arzusuyla ve tekaütlükle (Selânik Valiliği) ne tâyin edilmiştir. Müşarün ileyh muhacir, müsafir ve fakirlere yardım düşüncesiyle, burada da bir hayır müessesesi kurmağı arzu ve irâde ederek mezkûr şehirde bir imaret bina ve inşa ve bunun devam ve bekasıyla yemek, içmek vesaire gibi zarurî masrafları için bazı mallarını vakfetmiş ve bu vakıf hadisesini tesbit için de, -tafsilini aşağıda beyan edeceğimiz- H. 892 tarihli arapça bir vakfiye tanzim ettirmiştir. Yazı san'ati bakımından, oldukça güzel bir talik yazıyla Semerkandî kâğıt üzerine yazılmış olan bu vakfiye, Besmele ve unvandan maada 140 satırdır ¹².

Mezkûr vakfiyede -Vakfın diğer vakfiyesinde olduğu gibi-

1. Allah'a hamd ü sena, Peygamber'e salât ve selâm vecibelerini ifayı,
2. Vakfın ne maksatla yapıldığını,
3. İmaretin bina ve inşasını,
4. Bu imaretin mesalihi için vakfedilen malları,
5. Vakfın idare şeklini,
6. İmarette istihdam edilecek imam, müezzin, aşçı v. b.,
7. Bunlardan sonra, vakfa yeniden zam ve ilhak olunan bazı gayr-i menkulleri,
8. Hademe ücretleri ve imarette pişecek olan yemek masrafları hakkındaki malûmatı ihtiva etmektedir. Bu vakfiyenin de diğeri gibi arapça olması dolayısıyla,

¹¹ Bu vakfiye : Arşiv sicillerinden, *Küçük Bekaf-ı Sâni* adlı ve 624 numaralı defterin 228-230. sahife ve 172. şîrasında kayıtlıdır.

¹² Kâğıt nevi'nin Semerkandî ve satır adedinin yüz kırk olduğu vakfiyenin sonunda beyan olunmuştur.

le, sayın okuyucularımıza, oksiksiz bilgi verebilmek düşüncesiyle vakfiye tercemesini herkesin anlayabileceği bir şekilde sâdeleştirmeyi faydalı buldum. Şöyle ki :

Yukarıda arz ve izah ettiğimiz veçhile : Bütün müslüman âlim ve hâkimlerinde câri olan usule uyularak Besmele, Allah'a hamd-ü sena ve Ricsu'lüne ve annın âl ve ashabına ve diğer Peygamberlere salât-ü selâm edildikten sonra maksada gelince : Allahü Teâlâ'nın yüksek hikmeti, bu âlemin devam ve bekasını iktiza edince âdem oğullarını yarattı. Onlara, Allah'a yakınlık ve taat yollarını açtı. Onlara takatleri nisbetinde teklifte bulundu. Yani onların yapamayacaklarını teklif etmedi. Buna mukabil, onlara sevap verdi. Âsilere de ikab hazırladı. Ölümle sakındırdı, tekrar dirilişi hatırlattı. Zira eceller mahdut, nefesler sayılıdır. Herkes ameline göre karşılık görecektir, Tul-i emeline bırakılmamıştır. İşte bunun için büyük vezir, şanlı emir, sahib-i azam, düstur-u âlem (burada iki satır kadar medih lâfızları vardır) olan İbrahim Paşa oğlu İshak Paşa, ibret gözüyle bakıp basiret düşüncesiyle Allahü Teâlâ'nın, (. . . .) âyetini göz önüne getirince anladı ki, bu dünyanın zevali yakındır, intikali çabuktur, felâketi bol ve yorucudur. Taciri ziyanda, kazanamı husrandadır. Süruru şurur, kasırları kabirdir. Şarabı serap, tatlısı azaptır. Âhîret ise zevali olmayan bir evdir. Onda göçmek yoktur. Onun müddetinin sonu yoktur. Sayısı bitip tükenmez, bekası ebedîdir. Devamı sermedîdir, nimetleri daima kaim, sevabı büyüktür. O, iyiliklerin evi, hayırlı kimselerin yeridir. Dünyada her canlı ölecektir. Onda bulunan herşey zevale mahkûmdur. Her ecel için muayyen zaman vardır. Her iş sorulur. İnsanın ömrü selâmet içinde geçse, ve her nekadar yüksek ve ulu mertebelere çıksa da, en sonra âhîrette yalnızca haşrolunacaktır. Oraya tek başına gelecektir.

İşte bu mülâhazalarla mumaileyh, ciddiyetle işe sarılmak için kollarını sığadı da işe başladı ve âhîret günü için hayırlı azık hazırladı. Hayırlar içinde de en de-

vamlısı olan vakfı seçti. Çünkü o, yani vakıf, mübarek ağaç gibi olup kökü yerde sabit, dalları göklere uzanmıştır. Resul-i Ekrem Efendimiz de buyurmuştur ki : Âdem oğlu ölünce âmelleri kesilir. Ancak üçü müstesnadır. Yani üç şeyi yapanların amelleri kesilmez, devam eder. Onlar da : Devam edüp giden sadaka, kendisinden faydalanan ilim ve hayır dua eden evlât bırakanlardır. Bundan dolayı en hayırlı bir azık olan salih ameller işlemeye basiret sahibi olan kimselerin hevesiyle sarıldı da vakıf yaptı. Zira vakfın, hayır muaccel, sevabı müecceldir. Nimeti bereketli, atası çoktur. Sadaka-i câriye yani daima akan güzel bir hayırdır. İyi nam bırakmağa vesiledir, âşikâre şükürdür. Sevabı daim, fazileti kaimdir. Umumî bir in'am, tam bir ikramdır. Sonu kesilmeyen bir bahşıştır. Nihayeti olmayan bir sena ve şükürdür. Mükâfatı tam, menfaati herkese şamildir, zikri bakidir, sırrı mahfuzdur. Bilhassa âlimlere yapılan vakıf çok müstesnadır. Çünkü onlar, Peygamberlerin vârisleridir. Muhamed Mustafa'nın esrarının muhafızları, alını pâk İslâm milletinin bekçileridir. Onlar adaletle kaim, Allah'ın dinini yerine getirmekte daimdirler. Böylece hayır makamları ihya etmenin iyi olduğunu anladı. Nasıl ki Resul-i Ekrem Efendimiz : "Ümmetimin fesadı zamanında benim sünnetimi ihya eden kimselere yüz şehit sevabı vardır.", "Herkim bir ölü ve hâli araziye ihya ederse o onundur" buyurmuştur. İşte buna binaen sünnet-i seniyyeyi ifa ederek ve parlak nimetlere şükürünü göstererek Allah'ın Mescitlerinden birini ihya eden kimsenin Beytü'l-lâhî'l-Harâmı bina etmişcesine, sevap kazandığından İslâm şairini diriltüp putları kırmak ve ezlâmı parçalamak niyyeti ve Melik-i Kuddus olan Allah civarında Darü's-Selâm'da kendisine yer hazırlamak maksadıyla hayır yaptı da Selânik Şehirinde binası yüce, tarif ve tavsiften hâli bir imaret-i şerife bina eyledi. Onu kıyl-ükal (dedi kodu) dan kurtaracak bir surette sihhat şeraitini havi olarak şer'an tescil ve lüzumiyle hükümden sonra mücbbet

ve muhallet olarak vakıf ve habscylemiştir. Onunla (imaretle) birlikte bu vesika da zikri gelecek mevkufâtın yani vakfedilen gayr-i menkullerin cümlesini de vakfeylemiştir. Kendisinden sadır olan bu vakıf, şer'î tasarrufâtının nâfiz olduğu bir halde yapılmıştır. Orada sakin olan müslüman fakirler, yoksullar ve gelip giden müsafirler için yapılan bu vakıf, sahih ve şer'î surette lâzım ve nâfiz bir vakıftır.

Yine Vâkıf, hal-i sihhatte iken elinde bulunan ve tasarrufu altında olan temiz malinden işbu imaretin mesalihi için aşağıda zikirleri gelecek ve şartları beyan edilecek olan şeyleri vakfetmiştir ki, onlar da şunlardır :

1. Bu cümleden biri, Selânik tevabiinden Gelmerye'ye tâbi Gıllatice denilen köyün tamamı olup cizyesi, sair şer'î ve örfî hasilât ile vakıftır.

2. Sidre Kapsı Kasabasında kâin hamamın tamamı,

3. Mezkûr kasabada kâin hanın tamamıdır ki, bunların cümlesi müşarün ileyh vâkıfın milkidir. Ve'l-hasıl adı geçen vâkıf bu köyü, bu hamamı ve hanı bütün hududu ve hukukiyle, yolları ve merafikiyle, mer'aları, boğazları, dağları, tepeleri, vâdileri, otlakları, yaylalarıyla sahih ve şer'î surette müebbet ve muhallet, daim ve ebedî olarak devam eden bir vakıf olup sihhat ve lüzumuna şer'î yolda hükmolunmuştur. Satılmaz, hibe edilmez, yani bağışlanmaz, miras kalmaz, rehin verilmez, temlik olunmaz yani milk yapılmaz, tebdil edilmez. Hiçbir sebep ve veçhile tağyir olunmaz. Arz ve arz üzerindekiilerin cümlesinin, vârislerin en hayırlısı olan Allaha intikal edinceye kadar böyledir.

VAKFIN İDARE ŞEKLİ :

Sonra, müşarünileyh vâkıf tevliyeti ve zikri geçen evkafının cümlesinde tasarrufu sağ olduğu müddetçe kendisine, eceli gelip ölüldükten sonra en salih oğluna ve oğulları oğullarının en salih olanına ondan sonra evlât kafilesi, cennet bahçelerine göçenler kervanına katılmaya kadar batından batına, nesilden nesile şart eylemiş

الى الطريق السالئ زغرى ومنه الى الوادى المعروف بترجمه
 دن ومنه الى الجبل المدعو قوق بيلاكى ومنه الى الطريقين
 الكابن قرب سرى خرمند ومنه الى المقبرة القواس ومنه يفتى
 الى موضع المعروف بمحصار قوق ومنه يفتى الى طريق
 الميزور وجميع القرى بالسماة بقرى الكابنة بظاهر مدينة بروجرد
 شرقا يفتى عليها حد ودار ربع الحد الاول القبلى يفتى الى موضع
 المدعو صارد وبارف ذيل كشتى طاعى والحد الثانى لشرق قالى الشرى
 المدعى بختيار والى ارض قرية باسحاق والى الشجر الذى يصب
 عليه لانك ويعرف ايضا بختيار والحد الثالث الشمال الى
 الطريق الكبير المار الى المدينة المذكورة والحد الرابع الغربى الى
 الغربى الى الوادى المنسوب الى يوسف الجوفى والى الكبر الواسع
 فى كبر من رضى سيمانه وجميع الارضية الثلثة لقرية الملكة
 وجميع الاراضى السماة بحافظ مصلح الذين لرى الكابنة
 بروسه فى عملة الخيل وجميع المواتى الثلثة الكابنة فى ادرند
 فى باب الجامع المسمى المودود من الجانب الاربع بالطريق وفتح
 الحانق الذى بناه الكابن قرب شهر الميزور والى الطريقين
 وجميع الجمل الكابن فى دار السلطنة ادرند المتصل بين الواقف
 المذكورة التى حذوه غربا الى الطريق والى البيوت المذكورة من الجانب
 وجميع الحديقه المشتملة على الاستجار المسمى والى اولاب الكابنة
 فى ظاهر ادرند شط النهر المسمى بتوجه الحدود بالنهر والطريقين
 والى الكرام المعروف بغيره اغاناخى وملك الامير بى كى
 السواقى الازروية المعروفه باوذن اولقوا الكابنة فى ناحية
 وجميع الطلوعتين السماة احدهما بى كى الكابنة فى قرية اولقوا
 من اعمال نصف الحدود بين بافرون اولقوا جاني وبالاراضى
 الثالث وجميع الطلوعه المعروفه بطلوع خانة الكابنة فى ناحية
 قولا المستغنية عن التمهيد لشهرها فى كاهها وقرية باوولجى الكابنة
 الجبلية كى ادرند وعلما يندى ان لاشهر الاسود هو يفتى
 الى الطريق المعروف بالاشوك المدعو اكره والى

الملكه الى احداث ادرندة فى الخيزر عيتمه المشاهير
 تضرب بحسنه الامثال فى المدينة السماة باينكول عمان
 لمجى احد على من الماويل بروجردى فى شمالها لمرى لمان
 بين مثلها بان الله تعالى جعلها لمرى لمان الانطية انعام
 واحسب ان العماره فى الدنيا وان كرت طيس برى لها فى حب
 تان ووقف تلك ايمان فى سبيل الله وسئل عظمه الله تعالى
 اجره واجزل وصدق بها وجعلها لمرى لمان ووقفها لمرى لمان
 مودودا وصدقها لمرى لمان ووقفها لمرى لمان ووقفها لمرى لمان
 اتقان شرط بختيار دفع عن اقبال والقبلى ووقفها
 مع جميع ما ياتى ذكرها فى هذا الكتاب فى حال ادرندة
 الشريفة فيما لى عليه وبقانا اول اصحفا شريفا على الفقراء
 والساكين ليكون كمالهم والى الضاد بين والى ادرند
 والسافرين والى القدين وطوايف المسلمين قاطنين هناك
 اوطاعين وجميع ما تشتمل عليه من البيوت والمخيم والى
 والمحرقة والاصطبل وغير ذلك ثم وقف على اصحاب
 تلك العماره الشريفة عن ماله لمرى لمان التى سبانه
 ذكر كل واحد مفضلا وذلك جميع القرية المدعوة بشاهلوى
 المعروفه بجاقرى خليل كوكى مع الان حيا لمرى لمان
 واحد ودرجى اسود فى بيت واحد الكابنة فى كل من اعمال
 ادرندة صاها الله تعالى على المكاره والغنته حدوده انتدى
 من شطه بطونجه بغيره على الغاب المعروف بغيره بى كى فى يفتى
 الى القدير ومنه يذهب على مجرى ماء العين ونصل الى العين
 ومنها الى كل المعروف باوذن ابوك ومنه الى البحر المنسوب
 الكابن فى مجرى العين ومنه الى البحر المنسوب فى موضع المعروف
 باوذن ومنها الى البحر المنسوب فى موضع المعروف بغيره
 بى كى ومنها الى الوادى الكابن قرب القرية المعروفه بجاقرى
 اسود ودرجى ومنها الى النخل المعروف بمرات ابوك ومنها

الحمد المدعو بسنن حنفي • ومنه أخذ الساقية • وينتهي
 الى البحر الكائن في موضع يقال له كافر يطون في البحر • ومنه الى البحر
 الخلاف الكائن بين الخنادق المدعو بحجال سكود • ومنه الى البحر الواقع
 جنب الغرب لليابس • ويأخذ الساقية • ويصل الى الموضع المعروف
 بويصل الكركي • ومنه الى البحر الكائن في موضع يحرف فيه الساقية
 ويأخذ الساقية • ويصل الى اشجار الغرب المعروفة بقلوب اسي •
 ومنه الى ساقية الحذ • ومنه الى الحاضنة المعروفة بفلكي كجودي •
 ومنه الى شجر الغرب للكب • ومنه الى البحر الكائن في حد من
 ومنه الى البحر المنسوب • عند شجر الغرب لصغير • ومنه الى البحر
 الكائن في الشوكه • ومنه الى شجر الخلاف المعروف بأركان سكودي •
 ومنه الى البحر المنصب • ومنه الى شجر الكثرى المعروف بسنن ارمودي •
 ومنه الى شجر الكثرى الكبار الكائن جنب الساقية في قرية مدعوت
 بمؤخر تباري • ويأخذ الساقية • ويصل الى البحر المنصب • ومنه
 الى الاشجار المعروفة بصل جده فرا عاجل • ومنه الى البحر المنصب •
 ومنه الى الاشجار السنودا • المدعو بأكرم فرا عاجل • ومنه
 الى البحر الاسود الكائن بين المزارع • ومنه الى البحر الكائن فطريق
 الهند المعروف بقالدر مرطاشي • ومنه الى البحر الاسود • ومنه
 الى شجر الملوط المدعو بحجال ملوط • ومنه الى البحر المنسوب
 المعروف بسوزفيا • ومنه الى الصنوبر المعروف بطوي جلم • ويأخذ
 الحذب • ويصل الى التل المعروف بسوري ديه • ومنه الى البحر
 المنصب • ومنه الى اشجار الصنوبر المدعو كورجيه • ويأخذ
 الحذب • والطريق • ويتزل الى شجر الكثرى الواقع في طريق مسركه
 ويأخذ الطريق • ويصل الى مقابر الغرب • ومنه ينتهي الى طريق
 بروس • ويأخذ الما • ويأخذ الى قنطرة المطر • ويأخذ طريق
 الى الشجر الابيض • ويحرف منه • ويصل الى البحر المنصب • ومنه
 الى اشجار اللب المدعو بأكرم جبار • ومنه الى طريق مسركه
 الى شجر الملوط الكائن في حد قرية حواج كوي • ومنه الى
 ومنه الى الشجر الاسود • ويأخذ الما • ويصل الى البحر المنصب

الى الشجر الابيض • ومنه الى البحر المنصب • ومنه الى الشجر الاسود • ومنه
 الى شجر الخلاف المعروف بالوسكود • ومنه الى الشوكه • ومنه الى البحر
 المنصب عند شجر الخلاف • ومنه الى اشجار السنودا • المدعوت كور فر
 عاجل • ويقطع الساقية • وينتهي الى شجر الفجاج • ومنه الى الشجر
 الاسود المذكور في اول الحدود • ويصل الى قرية السنودا في قرية الحذ
 الكائنة في قرية حواج • من فروع اينكول مع طاحونه واحدة • وجميع
 الرعي الواحد الكائنة في قرية بويالي في اعالي اينكول • وجميع الرعي الواحد
 الكائنة في قرية عيسى وباني في نواح اينكول • وجميع الرعي الكائن في
 الكائنة في نعل اينكول • وجميع الحمار الكائن في محروسه نقر • وجميع
 التكاثر في الشجر الكائنة قبل الحمار المذكور • وجميع الرعي الواحد الكائن
 في نقره المشهوره باخي ملاقو كركي • وجميع الرعي الواحد الكائنة
 في محروسه نقره المعروفه بحاجي اسميل كركي مع بستانه • وجميع
 الرعي الكائنة في قرية ويراخون في نواح بوزنار • وجميع الرعي الواحد
 الكائنة في قرية الملكة المعروفه بالميا • واما بقالدر الشجره فبنيان
 كوي • ثم رقت • وبسبب الحرسه الممنونه لها سيدة الخواتين باج
 نسائي في الهالين زوجة الكواقف كشار اليه سلطان خان • بنت
 المرحوم سفيان بن طاب ثراهما • حال حيوتها • وبفادتها شرعا
 ما هو لها • ولكما • تحت تصرفاتها • الى حين صدق هذا الوقف منها
 على مصالح العمارة المزبورة الكائنة في قصبة اينكول للرعي • وذلك
 جميع القرية السنودا قرب كليسا الكائنة في ناحية مايباس المنهجية
 قبله • وشرفا الى النهر المعروف بمرج • وشمالا الى قرية ارموز • وقد
 مع المزرعة المعروفة باقيا شرعوت في جفتلكي المستغنية عن الخد
 لشهرتها في مكانها الكائنة في ناحية مايباس على مصالح العمارة المذكورة
 ايضا تصرف محصولاتها في تلك العمارة • كما تصرف محصولات
 ساين الاوقاف • بعد ما بنت وقتيتها ابانها بشهادة مولانا عيسى بن
 ابراهيم الامير • وهو من عباد الخياط القيق • واسكنه • ومنه

وقباعدقربن بشرط ان تصرف فيه ما امر نفسه التفتت في قيد الحجة
وبعد انقضاء الحق الى ساير اوقاف الكاينة في قصبة انيكول
ثم وقفنا اوقف المشار اليها الجمار الذي بناه في قاعة بنو تاركين من اعمال
فسقط طين واربع دكاكين للقسمة احدىها بالاقوى الكاينة في جنب
الجمار الذي بناه في قسطنطينية على صالح المسجد الذي بناه في حوزة
قسطنطينية وشرط ان تصرف محصولات اوقف المسجد المذكور الا ما
كل يوم سبعة دراهم اربعة اجزاء الامانة وان منها خمسة قديرا لطفال
المسلمين بعد ما شرط ان يكون الاصل خاصا متدينا قديرا حافظا لآثار
الاشغال والموثوق في كل يوم ثلثة دراهم اثنان منها للثاقل وواحد
للغنيمة والخصير ودرهم للشيخ وسائر سائر كل يوم خمسين قسط
ان يصل في المسجد المذكور خمس صلوات مكتوبات بمجاهات وقف
بصحة شرعية او شرط الصحة والتأييد والقرور والتأييد عن سائر
بعض النية الكساحية ونحوها عن الهمة الناجحة صدقة جارية ومنع الطاعة
تأثير في حال البيع فيها جميع تصرفات شرعية قولية كانت او فعلية لغير
ولا يوجب ولا يبيع ولا يورث الا من سببه ولا يورث ولا يورث ولا يورث
بوجه من الوجوه الى ان يرشاق في الارض ومن عليها وهو خير الارضين وهو
الواقف المسمى اليه هذا فطلال عاطفة عليه قولية وانصرف جميع
الارواقف التي ذكرت وفضلت لنفس الغنيمة ما امر في قيد الحجة
فصح انه مذكور في قسطنطينية ثم اذا قضى حجة اصل ابناءه واصحاب ابناءه
بطنا بعد بطون ونسلا بعد نسل الى ان ينقطع فواظروا على ابناء
في سبط النصارى حين في رياض الجنة وبعد انقضاء اصل عقاقير
واصل ابناء عقاقير واصل ابناء ابناء عقاقير فربا بعد قرون وعقب
بعد عقبت وبعد انقضاء ملك ملك الملك وجرى امره ثم
عين الواقف المسمى اليه دار عزه منزلة الجمار الكاين في انقرة للاروق
الليزورية التي بناها في محراب سكوهاية المحمدية كانت ثلثة الاف
وثمانة درهم وشرط الواقف المذكور ان يظل الواقف على كل عاقل
وتاريخ ان يكون الناظر في الهمة المسفورة من اصل عقاقير وبعدها

بوجه ان يفتق عقب الذموى والاستشهاد الكثر عشرين من ذلك بمحض
العلماء والاعمال الذين في الشرايع من قبل الوكيل الكبير اسحاق باشا الراجح
المشار اليه بعد اخرى الثبات لوكاله بما هو في كسوت شرعا وبمحض
احمد بن مصطفى المنصوب عن قول شرع لعزير الصغيري الكاشي الحسين
النسيب بن بريك وشهادة خاتون ورضي عن المولى البيضاوي
قدن مرسلطان خاتون المشار اليها بمجلة حدود لغري واعد ايض
الموقوفة الزمير وحقوقها ورافتها ولواحقها واراضها المسقية والظنية
والعذرة والقرية وغيرها وارضها للثمة والعمارة وسائر
العمارة والعمارة مسهولها وجزوها ظهرها فموتت بناتها وبناتها
لكامها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها
ومحصولها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها
المذكورة وحقوقها وارضها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها
وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها وبناتها
وانتظم في عقدها وبناتها وسائر بناتها وبناتها وبناتها
شرعية ثم في الواقف المشار اليها اعراضه انصاره الراوية العمومية
الكوهاية الحرسة وبقية الولد بن والصادقين بعد اوقف اصلهم
الرجل الكاينة في قرية ابيج من اوقاف كواهاية المحمدية الكاين بما الكاينة
الشهيرة بارومر كذا كمن المستغنية عن التجدد لشهرتها ومكانها والجمية
الكاينة في قرية كمن من اوقاف البلدة المزبورة وثالث بيوت في القرية المذكورة
المستغنية عن التجدد لشهرتها في مكانها وقطعة ارض مع عيانية الكاينة
في قرية ابيج من اوقاف البلدة المسفورة عمري ووقفها ليعين التجارة المسماة
بلسا اهلها حين في نفس اوك من اوقاف ادرن الجدية ووقفها ليعين
الكر الكاين في خارج محروسه ادرن وقيام من المصلح المحدود كرم
علم الدين وكر حيدر حاي وكر مصلى الدين المعمار وكر ماني المصلح
القسيس وكر البايع المعروف بلسا ان ابا وكر مطايع بن عبد القادر
وكر الحاج خفا الزباز وبالطريق العام حيدر حيدر وكر قافله
ثم وقف الواقف المسمى اليه دار اقبال الجمال الذي بناه في محروسه دار الكف
قسطنطينية سميت عن البلية على ابناءه وابناء ابناءه بطنا بعد بطون

لا بناء عتقائه وانما ابناهم الى انقضاهم بعد ما شرط ساير اهل الحق
 من المتولى والشئخ والامام والمؤذن واهل الوظائف وسائر اهل
 البناء ابناهم ماداموا موجودين فاذا انقضوا فالراى حاكم الوقت ينصب
 من يشاء وشرط نصب شئخ صالح متدين قائم على حوزة الشئخ المذكور
 من كوردين او ما صالح المرفق يوم جماعة الخاصين فصلوا بين
 وعندهم من الحفاظ من اهل العلم الذين يحضرون في المماراة المسفرة
 بشرط ان يكون الاوم من جملتهم ويقبل كل واحد منهم كل يوم حيا
 من القرآن المجيد او المصحف الحميد وهو ذان عارفان بمواقف
 الضاوان المفوضة والمطابق على التاذين في الاوقات العمودية
 وطبانه ان عارفان بطيخ انواع المطبوعات والتخاذاصا والطعوما
 وجبان ان عارفان في جميع الخبرات وتبويب واحد يقوم به
 اصول الزاوية وقدر يقوم باقامة الخدمة من حفظ الباب وفتحها
 وتلقاه ومصالح بيوتة وخادم يوقد السراج في وقت وجازان
 امين يقوم على حفظ ما بعد المماراة من الاطعمة والمخطنات وغير
 غيرها الذي يتقاله كل داره وخادم يخدم في الخان كالمبني
 مستحقا في كتاب كتيب الدخل والخرج قليلا وكثيرا بالانته
 والكتابة بدو الخط والجمانة وخادم يدق المخطنة ويغسل
 القصاع وهو ممان يتومان بخدمته المنة احدى اركان في قصبة
 اينكول والاخر في محرم انقر لمة الاوقاف فيها وثالثه جار
 وثالثه جار البيانية احدى اجمانية الاوقاف الكائنة في دور ابان والار
 لجمانية الاوقاف الكائنة في الطولى والثالث لجمانية الاوقاف الكائنة
 في انقرة وشرط الواف كوى البدان ينصب ويحل الخرج الامين في الدخل
 والخرج ورجل امين لخدمة الزينة يقال له تريبه دان لا يترى كل احد
 من كوردين كوظيفة التي عينت لكل واحد منهم الا مانع شرعي
 قوى وشرط كواقف مذان بطلان ان يستغل الاوقاف للزينة
 نواع الاستغلال فماد ذقانه تعامن به ودخل واخره بغيره
 الى عمليات الكرفات ومرتبة اصول الموقوفات بقدر ما يحتاج اليها
 واصلاح ما يحتاج الى اصلاحها ثم مما فصلت يعطى العشر
 الى المتولى حق التولية والنظر للنظر وكل يوم خمس عشر درهما

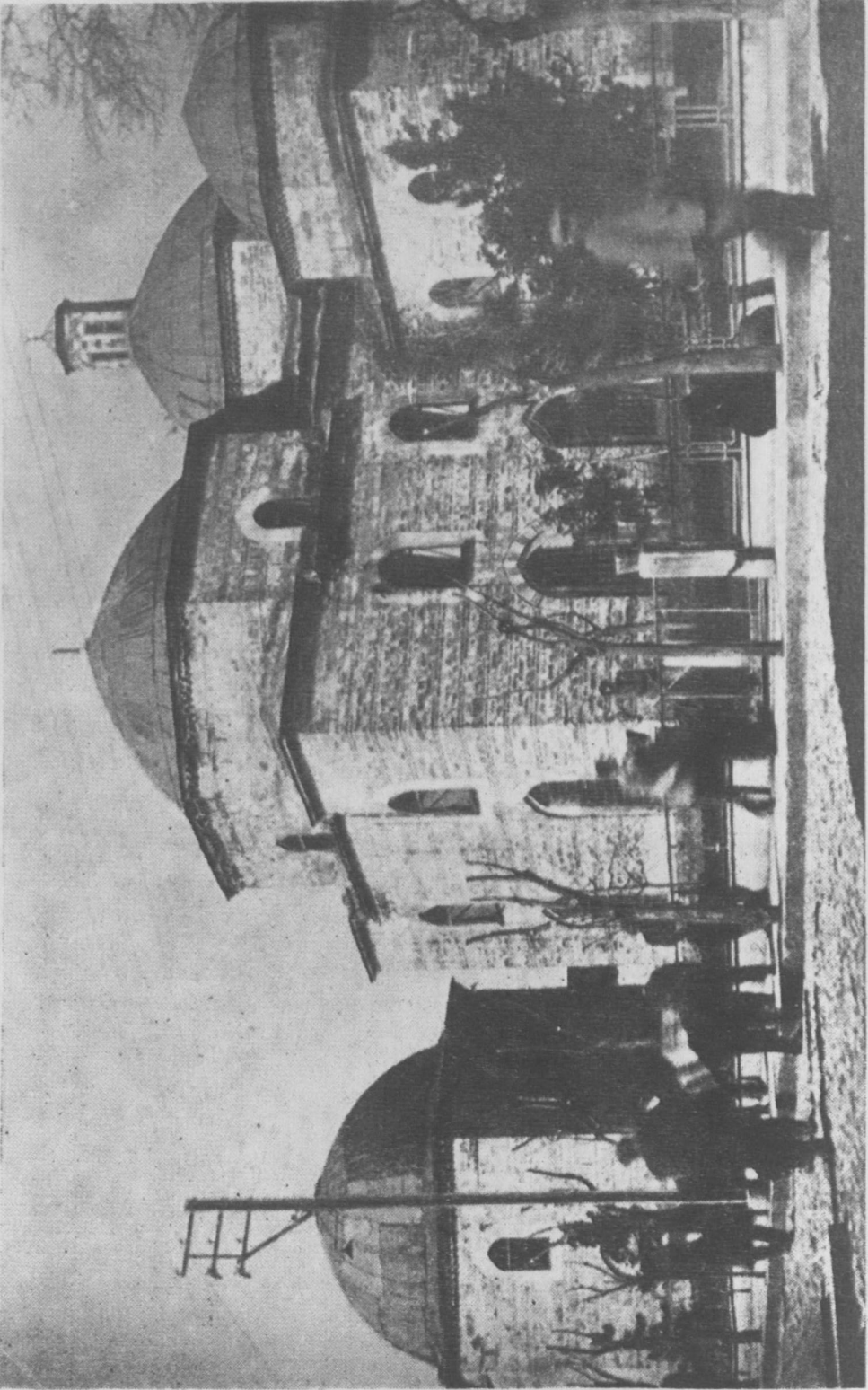
والى الشئخ كل يوم خمسة دراهم والامام كل يوم اربعة دراهم
 والمؤذن كل يوم ثلثة دراهم وكل واحد منهما كل يوم درهمين
 وكل من الحج كل يوم اربعة دراهم ولتزيد كل يوم درهم واصحاب
 كل يوم اربعة دراهم لكل واحد منهما درهما وللجمان كل يوم ثلثة
 دراهم لكل واحد درهم ونصف درهم والكتب كل يوم ثلثة دراهم
 وللغير كل يوم درهما ولعشر نفوس الاجراء كل يوم عشر دراهم
 لكل واحد منهم درهم والامام من جملتهم كما رافا ولو قد السراج كل يوم
 درهما وللخاذاص المعروف بالاراد وانباز ذك كل يوم اربعة دراهم
 وللخاذاص المذكور كل يوم درهم والكتاب كل يوم خمسة دراهم
 والى مدق المخطنة كذا يغسل القصاع كل يوم درهم وللمماراة
 اوقاف الجمانة الكائنة في اينكول كل يوم درهما وللمماراة واقاف
 انقرة كل يوم ثلثة دراهم وثلثة جار المصوبين للجمانية كل يوم
 خمسة عشر درهما لكل واحد منهم خمسة دراهم ولدهن السراج
 والحصير كل يوم درهما والخطب كل يوم ثلثة دراهم والخور
 يوم اربعة دراهم والرحليات والموضات والمخالات كل سنة الف
 درهم وايضا في كل يوم عشر دراهم وقد اوقف المولى السيد
 تقبل ان خبرانه وحسناته للطبخ كل يوم من المخطنة كيلين وثلثة
 الخبز كل يوم ثلثة اكار وكل درهم ذك في هذه الكوفة اكثر بنية
 هو اروج الدرهم في كل ذمان وكل بكر ذك فيها هو الكيل المتعارف
 في محروس برس ويطبخ الطعام كل يوم مرتين في الصباح والمساء
 ويطبخ الاطعمة كثر بنية والمأكولات اللطيفة من الارز الابيض المسمى
 بدانه هو المزعفر المشهور بزده في الدنيا الى الشريعة ولما الى رمضان
 وانباز الاحباد وغيرها وحوار المطعومات من الحضرات
 والمعم وسائر الات الطعام منقوض الى راي المتولى حسب اراء
 من المزيد فان نقصت الغلات ولانها الى بعض مصادرها
 المربوة تنقص الوظائف على حسب نقصانها وان فصل الغلات

في الاصبح **الحسين** ووقف ايضا ما في ذكره **المصفا**
 لصاحب **تلاش** مدرسة ووقفها **صالح** العمارة المسفورة كلها في حصة
 خاله **من** خالصه منه جميع كقرية المسفورة المسماة **بالدين**
 من توابع **بروس** حدودها وحقوقها وجميع الارضية الكائنة
 في قري **اغاج** **مراغ** **ادرنه** المحمية وجميع الارضية الكائنة
 في **بكتش** وجميع كقرية المعروفة كوني من توابع **مانياس** وجميع
 القرية المسماة **بجالموج** كوي المعروف **بالياس** باشا كوي
 من توابع **مانياس** بمجدة حدود كل واحد منها **بمجة** الاسارى
 الكائنة في تلك القرية المملوكة للواقف المذكور من طرية **باينا**
باينا وجميع كقرية المسماة **بصا** كوي من اعمال **مانياس** بمجدة
 حدودها وحقوقها وجميع الارضية الكائنة في قرية **باجي** من اعمال
اينكول والرجي **الدين** التابعة **ببكتش** وجميع الخمار الكائنة
 الذي بناه **حادي** في بلدة **كفرى** مع ذلك كبر الواقعة **قدي**
 ووقف ايضا جميع الرشايق الكائنة في مدينة **بروس** الشهيرة **بكتش**
 وقفها في سبيل الله وحبس على شرط ما اجمل وفضل **عاجدة**
 وحقوقها وطرائقها وراقفها الداخلة في كل منها **الحاجرة** عن كل منها
 ووقفها **شريفيا** وعن المطا عن **باز** **عزرا** في حالة الطلوع اعمية
 والاختيار **كناز** الوافي والرضا **الكلبي** الكافي **بالمجدة** **باصح**
 في حاله يصح فيها جميع تصرفاته الشرعية **القولية** **والفعلية** **نوزدا**
مخلدا **محكوما** **مشرعا** **بعضه** **ولو** **بمجت** **لايبيع** **ولا يوهب**
ولا يورث **ولا يرهن** **ولا يهدل** **ولا يغير** **ممن** **الواقف** **المشار**
افاض **اشه** **سما** **الطفه** **عليه** **ان** **يصرف** **من** **مجملة** **محمولات** **الوقا**
الحادثة **التي** **ذكرت** **لها** **في** **الوقا** **القديمة** **فضلت** **سلفا** **للمدرسين**
المدرسة **المسفورة** **التي** **بناها** **في** **اينكول** **في** **كل** **يوم** **تسبحة** **الحجبة**
التدريس **واشتهر** **انفس** **من** **المستغدين** **المفدين** **والمستغدين**
في **تلك** **المدرسة** **كل** **يوم** **عشرين** **درهما** **مينا** **الكل** **واحد** **منهم**
دواما **ولا** **يعيد** **تلك** **المدرسة** **في** **كل** **يوم** **عند** **دراهم** **والوقا**
في **كل** **يوم** **درهم** **ونصف** **درهم** **وحافظ** **الكتب** **درهم** **ونصف**

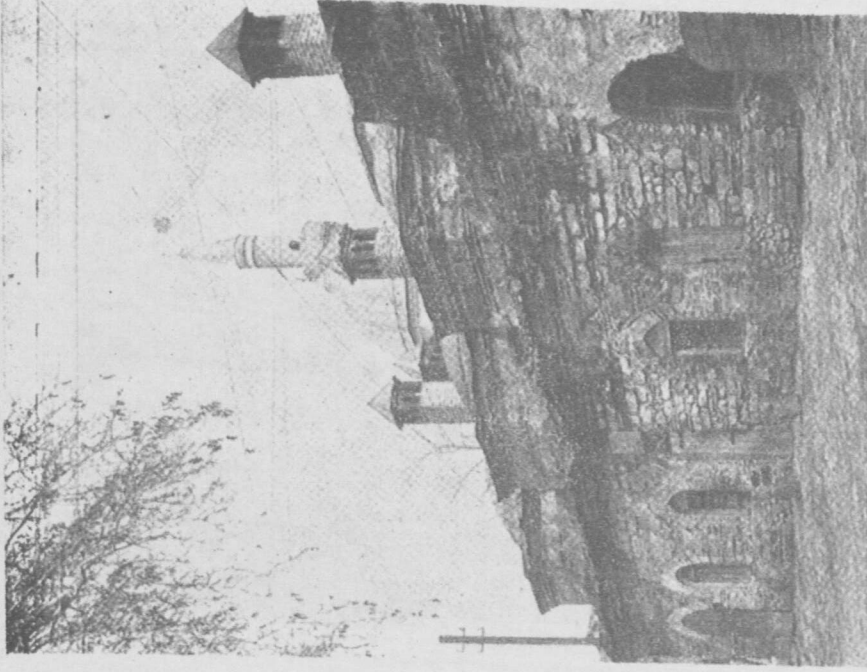
واليدخل **خمس** **المصارف** **بصرف** **الموقوف** **اولا** **الى** **المسجد**
ثم **الى** **اشتره** **العقارات** **والاملاك** **ويمنحها** **الى** **الوقا** **المذكورة**
وشرط **الواقفان** **لا** **يعزل** **المصوب** **ما** **دفع** **عليها** **على** **خبرته** **ومرعا**
لما **غيره** **فان** **انصرف** **خبرته** **السداد** **ببعضه** **الموقوف** **اولا** **ولا** **يعزل**
وان **طرد** **تانيا** **ببعضه** **وزجره** **ولا** **يعزل** **فان** **استقر** **على** **اعطيه** **بغير** **التق**
وشرط **الواقف** **المسفور** **دار** **اقباله** **ان** **يقدم** **ممن** **الوقا** **على** **سائر**
المصارف **وان** **هدمت** **العمارة** **والزاوية** **والمسجد** **المذكور** **تعداد**
تانيا **والتا** **والجزا** **والجزا** **والجزا** **والجزا** **والجزا** **والجزا** **والجزا**
وطريق **الطريق** **الحمدان** **بصرف** **حاصل** **الوقا** **والزوية** **التي** **ان**
المسلمين **وساكنهم** **وتحاجهم** **لداومت** **التمتات** **والارضون**
موقوف **الواقف** **المشار** **اليد** **دار** **اقباله** **اربع** **مئة** **مئة** **مئة** **مئة** **مئة** **مئة**
المتصلة **احديها** **بالاخرى** **هي** **ثلاثة** **منها** **منفصلة** **ومتصلة** **احد**
بالاخرى **في** **محموس** **بروس** **مجت** **الرياسة** **المحدودة** **وقف**
محمد **باشا** **طاب** **ثره** **شرقا** **والطريق** **العارفة** **وسوق** **المرحوم**
محمد **باشا** **عزرا** **وبمسجد** **بكتش** **والطريق** **العارضا** **بالاخرى** **ط**
الواقف **المزبوران** **بصرف** **في** **لك** **ك** **المذكورة** **على** **ملكيتها** **في** **حاج**
حيونه **كصرف** **سائر** **الاملاك** **في** **املاكم** **وبعد** **ان** **خالده** **من** **دار** **الزوية**
الى **ديار** **كسود** **يلحق** **الملك** **المسفور** **اوقاف** **العمارة** **المسفورة**
على **مذهب** **من** **قال** **ادامت** **وقفت** **داري** **على** **كذا** **وبصرف** **الموقوف**
فيها **على** **وقفها** **كصرف** **سائر** **اوقاف** **العمارة** **المسفورة** **ممن** **باني**
الواقف **المذكور** **تلك** **العمارة** **والزاوية** **الكائنة** **في** **اينكول** **وبعد**
ما **وقف** **عليها** **الموقوفات** **المذكورة** **في** **تاريخ** **سنة** **تلك** **وسمى** **وقفا**
ترقى **في** **اعلا** **اعلام** **الحجرات** **وترايد** **في** **اصدا** **خاير** **خاير** **الحسنة**
ففي **بلدة** **اينكول** **المزبورة** **عند** **العمارة** **المسفورة** **مدرة** **الطفنة**
طريقة **شرقية** **رايقة** **فائقة** **وقفها** **وحبسها** **وايدها** **واخذها**
واقصد **فيها** **بنية** **خالصة** **هي** **حقيقة** **اخلاصة** **ورغبته** **فيها**
سنة **تلك** **وخلاصة** **وبنيل** **الى** **ما** **في** **جدة** **الخلد** **من** **جده** **وقامه**
والسما **العقود** **القرية** **من** **نوبه** **واتامه** **ان** **لا** **يخيب** **طريق** **الرجين**

الخمار المسنور • كل يورد حبر واحد • ولا يضبط ويحفظ
 تربة الجور الواقف للمولى بكل يورد درهماً من حجارة الأوقاف
 المتعاقبة إلى العماراة الواقعة في قصبة النكول والأوقاف
 يضم إليها ضابط تربة روج الواقف المجمع السالكين
 المدعوة بناج النساء نصف درهم • وبشخصه • وبشخصه
 وبعد الانتهاء يكون درهماً ونصف • وتسطر في دفتر
 إلى مصارف العماراة كما في الأوقاف المستورة في وقت
 وقفها صحباً شرعياً • وبشخصه • وبشخصه • وبشخصه
 في أوامط جمادى شهر رمضان وعبره • وبشخصه • وبشخصه

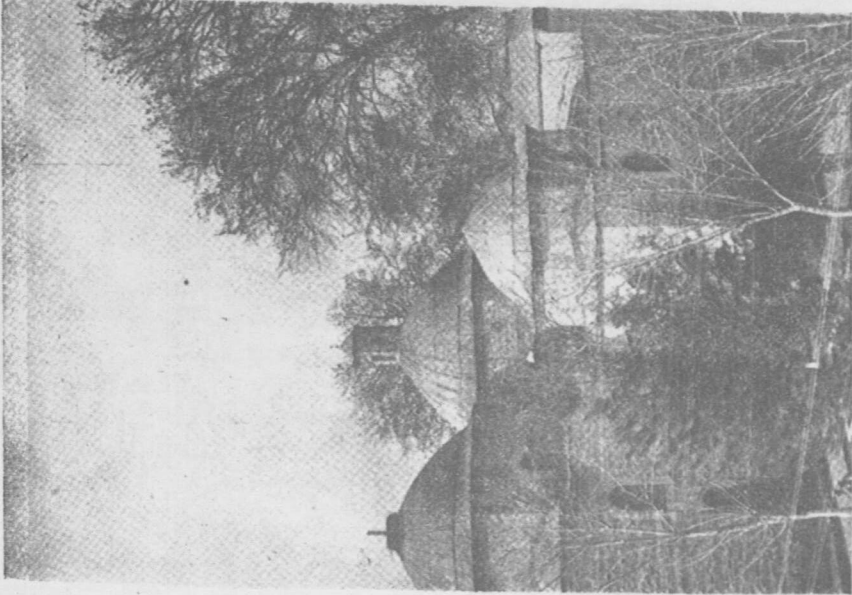
شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه
شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه
شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه
شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه	شبه يافه

Res. 1 — Inegöl'deki Ishak Paşa Camii

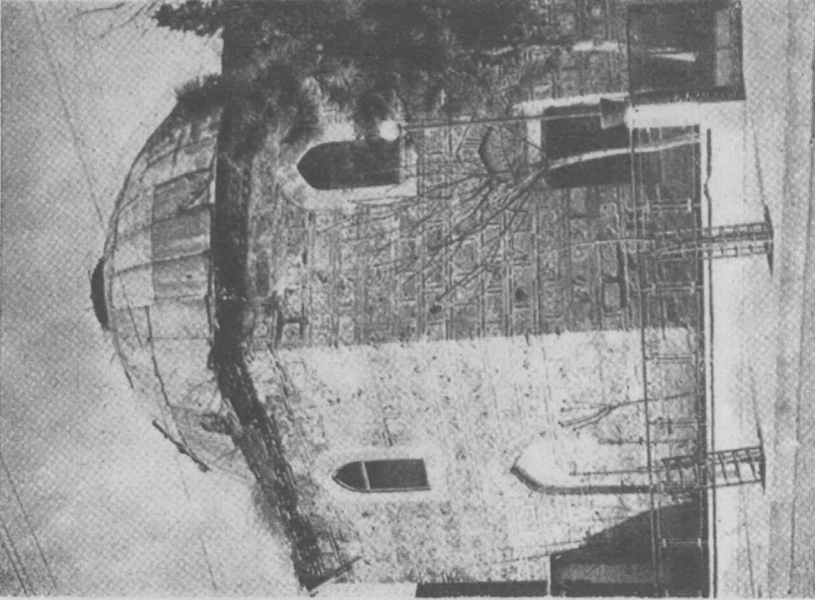
Res. 3 — Ishak Paşa Medresesinin batı cephesine bakış

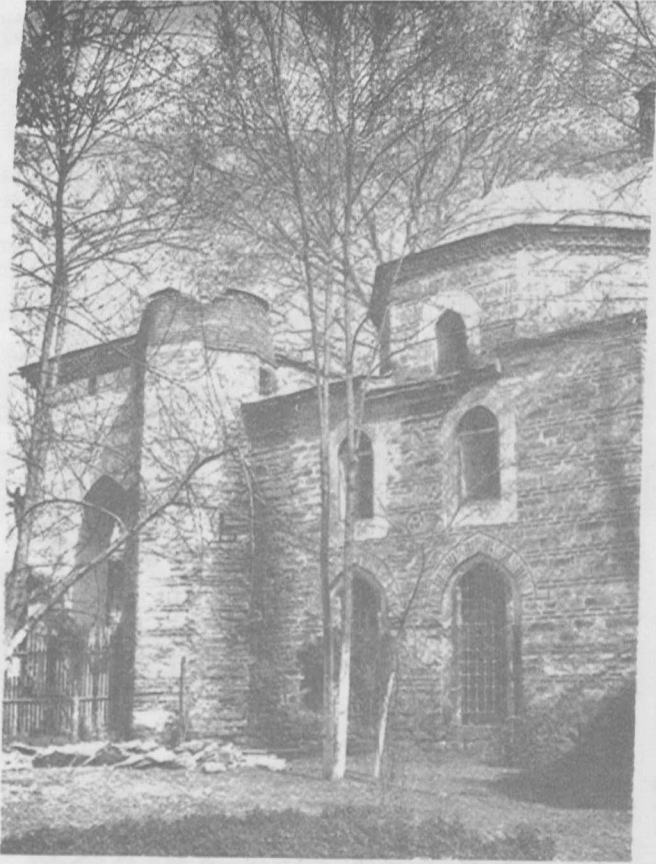
Res. 2 — Ishak Paşa Camiinin doğu cephesine bakış

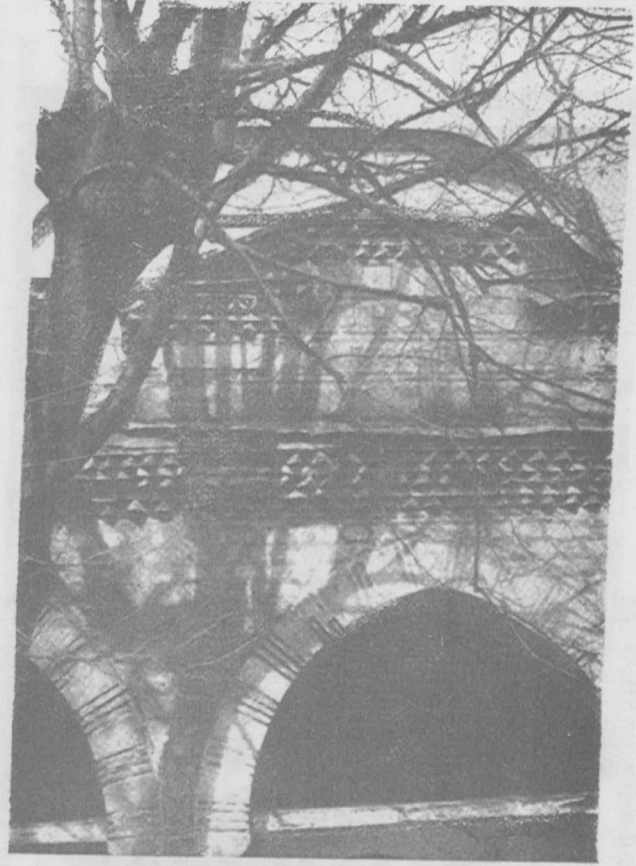
Res. 5 — İshak Paşa Caminin Mihrab tarafından görünüşü

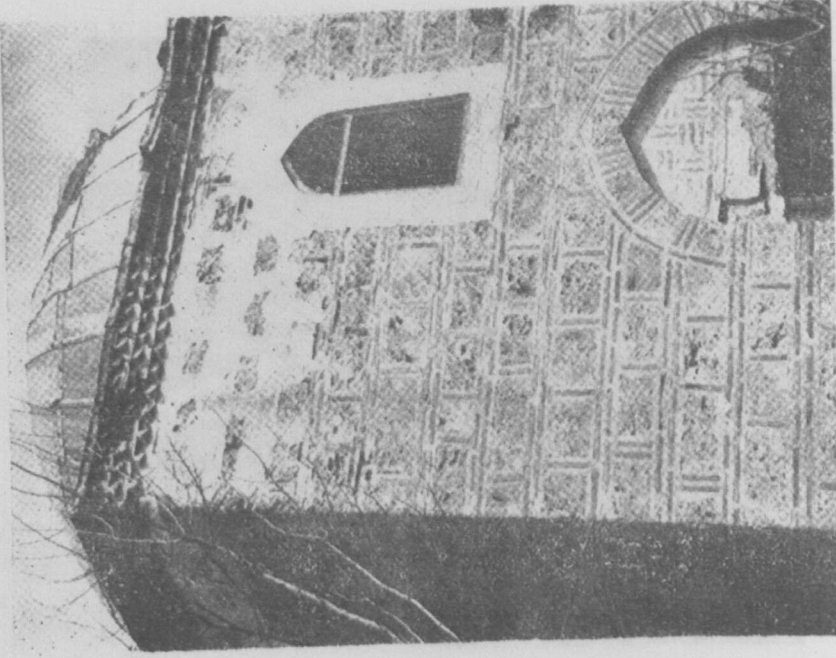
Res. 4 — İshak Paşa Türbesinin dış görünüşü

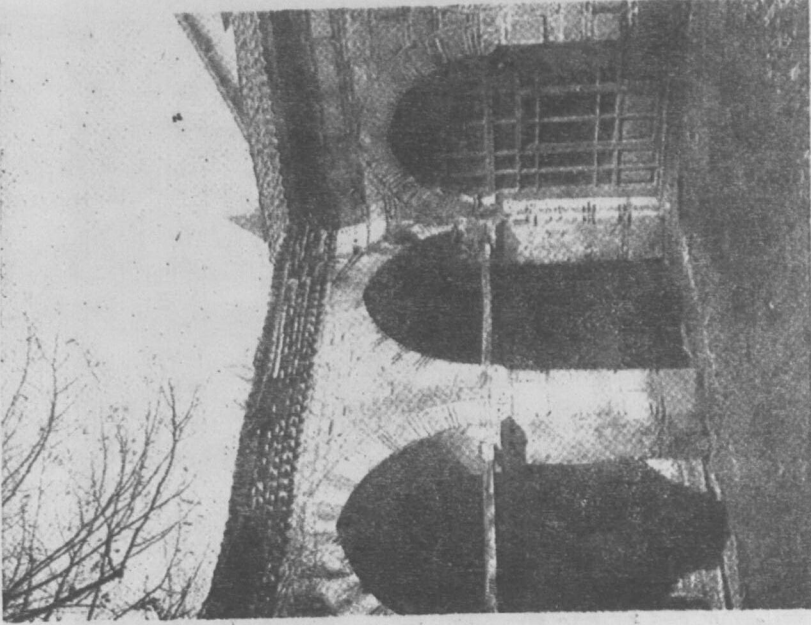
Res. 6 — Ishak Paşa Camii batı cephesi minaresi restore edilmeden önce

Res. 7 — Ishak Paşa Medresesinin Dershane kapısı, Kemerli Kubbesi

Res. 9 --- Ishak Paşa Türbesinin dıştan görünüşü

Res. 8 --- Ishak Paşa Medresesi Revakının köşesi

tir. Onların da inkırazından sonra ülkede sultan olup emir ve nehyi karada ve denizde câri olana ait olacaktır.

Adı geçen vâkıf şart etmiştir ki, sözü geçen imarette azatlılarının en salih olanı nâzır olacaktır. Onlardan sonra da azatlılarının oğulları, oğulları inkıraz buluncaya kadar nâzır olacaklardır. Onlar da inkıraz bulurlarsa, hâkimin reyine bırakılmıştır. O, dilediğini nâzır nasbeder.

İMARETİN VE VAKFIN KADROSU :

1. Salih, dindar, gelenlere ve gidenlere karşı şeyhlik hizmetini görmeğe kadar bir kimse şeyh nasbolunur.

2. Beş vakit namaza gelen cemaate imamlık yapacak salih, âlim ve fakih bir kimse imam tayin edilip,

3. Mezkûr imarette toplanıp her biri *Kur'an-i kerim*'den bir cüz'ü tertil ve tecvit üzere okuyacak ilim erbabından beş nefer hafız cüz' okuyucu (bunlardan birisi imam olacak),

4. Beş vakitte ezan okumağa devam edecek bir müezzin,

5. Vakfın gelirlerini de cibayet etmek ve gelir ve giderini yazacak bir kâtip,

6. Mescidi süpürüp temizlemek, yaygıları ve hasırları yaymak, ve nakiplik hizmetini de görmek üzere bir kayyım,

7. Mumları ve kandilleri yakacak bir kandilci,

8. Türlü yemek pişirmeği bilen iki aşçı,

9. Ekmek pişirme san'atine vukufu olan iki ekmekçi,

10. Havayığ ve levazımı hifzedecek bir kilârcı,

11. Anbardaki levazımı muhafaza edecek bir anbarcı,

12. Buğdayı dövüp, kapları yıkayacak bir işçi,

13. Birisi Şelânik diğeri Sidre Kapsı Kasabasında bulun-

mak şartıyla vakfın tamir ve meremmet işlerini görecek iki mimar,

14. Gelir ve gider hususunda emin bir vekil-i harçtan ibarettir.

MEZKÜR HİZMET ERBABININ ÜCRETLERİ :

Vâkıf şart etmiştir ki; evkafı en güzel bir şekilde gallelendirip A l l a h'ın ihsan buyurduğu gelir ve hasılatın evvelâ rakabenin tamirine ve asıl mevkufâtın meremmetine, ihtiyaç görüldüğü kadar sarfolunur. Bundan sonra :

1. Mütevelliyeye artan safi gelirin onda biri,

2. Nâzıra günde on dirhem,

3. Üçü kâtiplik ve ikisi tahsildârlık için olmak üzere kâtiibe günde beş dirhem,

4. Şeyhe günde dört dirhem

5. Vekil-i harca günde üç dirhem,

6. Dördü imamlık, üçü hatiplik hizmetleri için olmak üzere imama günde yedi dirhem,

7. Cüz' okuyan beş hafızın her birine birerden günde beş dirhem,

8. Müezzine günde iki dirhem,

9. Kilârcıya günde iki dirhem,

10. Nakiplik hizmetini de görecek olan kayyım günde üç dirhem,

11. Kandilciye günde bir dirhem,

12. İki aşçıya birer buçuk dirhemden günde üç dirhem,

13. İki ekmekçiden her birine birer buçuk dirhemden günde üç dirhem,

14. Anbarcıya günde bir dirhem,

15. Buğdayı dövüp kâseleri yıkayıcıya günde bir dirhem,

16. İki mimarın herbirine ikişer dirhemden günde dört dirhemdir.

İMARETTE PİŞECEK YEMEKLER İÇİN SARFOLUNACAKLAR :

1. İmarette pişecek ét için günde yirmi dirhem,

2. Ekmek için, Bursa kilesiyle günde dört kile buğday,

3. Aş için, Bursa kilesiyle günde bir buçuk kile buğday,

13 Her ne kadar, buraya gelinceye kadar mesâitten bahsedilmemişse de.

4. Ayrıca, Bursa kilesiyle günde bir buçuk kile piring,

5. Odun için günde beş dirhem,

6. Tuz için günde bir dirhem,

7. Kâse ve diğer havayıc için günde iki dirhem,

8. Eşhur-u hurumda verilecek ziyafetler için; piring, bal ve yağ parası olmak üzere günde on dirhem,

9. Mübarek gecelerde ve Ramazan gecelerinde ve Bayram günlerinde dâne piring ve beyaz piring ve zerde diye meşhur olan Zağfranlı piring gibi lâtif yemekler pişirilmesini ve bunlar ve sebze vesaire gibi yemek ihtiyaçları ve levazımı, mütevellinin reyine bırakılmıştır ki, o istediği kadar sarfedecektir.

MÜTEFERRİK İŞLER :

Eğer gelir azalır da yukarıda zikredilen masraflara kâfi gelmezse, o zaman vazifelerin hepsinden hasılatdaki noksan nisbetinde azaltılacaktır. Bunun aksine olarak gelir ve galle bu masraflardan fazla olur da artarsa, o zaman müteveli evvelâ meremmete sarfeder, yine artarsa akar ve emlak alarak onları mezkûr evkafa ilhak eder. Vâkif şart etmiştir ki, nasb ve tayin olunan kimse vazifesini ifa ettikçe işinden azlolunamaz, eğer doğru yoldan saparsa, evvelâ müteveli ona nasihat ederek azli cihetine gitmez. İkinci defa yine eski haline dönerse, yani kötü huyundan vazgeçmezse tekrar nasihat eder, azarlar fakat azletmez. Bundan sonra yine o hal üzere devam ederse, artık müteveli onu azleder.

Vakfın meremmetinin diğer masraflara tercih olunması vâkifın şartlarından- dır. Eğer imaret yıkılırsa ikinci, üçüncü, dördüncü ve ilâ ahirihi defalarca tekrar bina edilecektir. Eğer herhangi bir mania ve engel dolayısıyla tekrar yapılması mümkün olmazsa, o takdirde bu vakfın gelir ve hasılatı, müslümanların fakir, yoksul ve muhtaç olanlarına sarfolunacaktır.

Zikri geçen bu evkafın, kendisinden hayırlı dahi olsa başka şeyle istibdâl edilmesinc vâkif, mesajı vermemiştir.

Allah'a, Resulüne, âhiret gününe imanı olan bir kimseye (halife, sultan, vezir, hükümdar, emir, kadı, müftü, muhtesip vesaire gibi) bu vakfı bozmak, tebdil etmek, iptal eylemek ve yazılan şartlarından birisini değiştirmek asla caiz değildir. Bunu işittikten sonra herkim tebdil ederse vebali ancak o tebdil edenlerin boynuna olsun, Allah her şeyi işitir ve lâyikiyle bilir. Allah'ın, meleklerin, bütün halkın lâneti, böyle vakıf bozanların üzerine olsun. Allah'ın lânetine ve gadabına uğrasın. Allah ona cehennemi hazırlamıştır. Orası ne kötü yerdir.

YENİDEN VAKFA İLHAK OLAN AKARLAR :

Bundan sonra müşarünileyh vâkif, kavli ve fili tasarrufâtının nâfiz olduğu bir sırada iken, Selânik tevabiinden, Gerdebur Köyü yakınında Söğütlü Dere diye maruf olan dere üzerinde Abdullâh oğlu Hacı Zağnos değirmenlerinin üst tarafında kâin ve bir çatı altında dönmekte olan üç taş değirmenini vakfederek mezkûr imaretin evkafına zam ve ilhak eylemiştir. Bu değirmen, binası dönen taşları, âletleri, levazımı ve'l-hasıl bütün hukuk ve merafikiyle, suyu, deresi, yolu, geçidi ve buğday koyacak yerleri vakfolup mezkûr dere, yol ve hâli araziyle çevrilmiştir.

Yine vâkif, Selânik tevabiinde kâin ve yeni kurulan ve Ayayorgi diye maruf olan köyün üst tarafında kâin harap Kiliseden başlayarak oradan Hortaç'tan gelip Selânik'e giden yolu kesip geçilerek yolca gidilir orada Yeniköy'ün bağlarında bulunan Ayamandalme diye maruf olan dereyi geçip derenin kıyısından Ayayorice denilen Manastır cihetine gider, oradan Ayamandalme denilen tepeye varır, oradan deniz tarafından dağ üzerinde bulunan ve Karkona diye maruf olan harap kal'aya, oradan kazzaz Mustafa'nın değirmenine, oradan karatepe canibine, oradan Gürgen ağaçları denilen ağaçlıktaki eski kal'aya, oradan yaylak yolu denilen yolun kenarına, oradan Akpınar'a, oradan Şamlı Ali Be-

le n'i denilen yerdeki taş, oradan E s k e l ü k denilen mahalle, oradan K i r y a k o s M a k b e r e s i'ne oradan D ı r a ğ n a vâdisine, oradan dere kenarınca gidilerek Z e r v e D a n d ı r a denilen mahalle, oradan P a p a d o n a tarlası denilen tarlaya, oradan eski hendeğin üst tarafından geçirilerek E d i diye maruf olan dereye, oradan H o r t a ç kenarından geçirilerek tepe üzerine nişan için konulmuş taş, oradan dağ üstünden geçilerek T o n y a yoluna, oradan yol üzeri gidilerek üzerinde taşlar bulunan tepeye, oradan evvelâ zikrettiğimiz P a p a y o r g i K i l i s e s i'ne varılır ki bu hudutlarla mahdut olan H o r t a ç namındaki köyün yarisiyle hükmi sultanî ile ihdas olunan D ı r a ğ n a namındaki köyün yarısını cizyelerinin yarısı ile mezkûr imaretin mesalihine vakfeylemiştir.

Yine vâkif, yukarıda zikir ve beyan olunan, vakfı G ı l a t i c e namındaki köyün hududu dahilinde kâin D a d k o, K e s r i y e, G a r i, ve A v d u z ve L i v a d i ç namlarındaki beş mezreanın tamamını vakfeylemiştir. Bu mezrealar, adı geçen köyün hududu içinde dahil ve maruf olup müşarünileyh vâkif onları, emr-i Sultanî ve izn-i Hâkânî ile vakfettiğinden herkesce malûmdur ve bundan dolayı yani mezkûr köy hududu içinde bulunmalarından ötürü müstakil sınırları da yoktur. Yine vâkif, adı geçen imaretin avlusu içinde kâin iki bahçenin tamamını, da vakfeylemiştir. Bu bahçelerin arasından imarete gidilecek yol vardır. Çıkış avlunun kapısından. Bu bahçeler de diğer mevkufât gibi imaretin mesalihine vakfolunmuşlardır. Bunların cümlesi, sahih ve şer'î surette muteber ve ebedî yolda muhallet vakfolup kıylü kali kaldıracak bir şekilde lüzumuna hükmedilerek şer'an tescil olunmuştur. Buna binaen bu zikrolunanların cümlesi, mezkûr imaretin sair evkafı gibi vakif olmuşlardır. Öyle ki, satılmaz, hibe edilmez, miras kalmaz, rehin verilmez, tebdil ve tağyir olunmaz.

İMARETİN MASRAFI VE HADEME-SİNE YAPILAN ZAMLAR :

Bundan sonra müşarünileyh vâkif,

vakıflarını artırmış olduğundan, imâretin bazı masraflarını da artırmayı muvafık görerek, bu masraf ve ücretleri aşağıdaki şekilde artırdı. Şöyle ki;

Bundan evvel kâtip ve Câbi için beş dirhem tâyin etmişti. Şimdi câbi için beş ve kâtip için üç dirhem tayin etti. Önce bir müezzin istihdamını murad ederek kendisine iki dirhem tayin etmiş idi. Şimdi bir müezzin daha ilâve ve her ikisine beş dirhem tayin etti. Üç dirhem olan iki aşçının yevmiyesine bir dirhem daha zamlı dört dirhem oldu. Üç dirhem olan iki ekmekçinin yevmiyesine bir dirhem daha zam ederek dört dirheme iblâğ eyledi. Birbuçuk dirhem olan nakibin yevmiyesine yarım dirhem daha ilâveyle iki dirheme iblâğ etti. Kayyım için evvelce birbuçuk dirhem tayin etmişti. Şimdi yarım dirhem daha zamlı iki dirheme çıkarmıştır. Evvelce bir dirhem olan kandilcinin yevmiyesine bir dirhem daha zamlı iki dirheme iblâğ olunmuştur. Buğday dövücü ve kâse yıkayıcı -her iki hizmeti birden gören- için evvelce bir dirhem tahsis etmişti. Şimdi bu hizmetleri birbirinden ayırıp diğer bir hizmetle birleştirerek buğday dövüp ahura da bakan için bir dirhem, kâse yıkayıcıya aynı zamanda halâlara da bakmak üzere bir dirhem tayin etmiştir. Evvelce değirmenci yok idi. Şimdi bir de değirmenci ilâve ederek ona (?) dirhem tahsis olunmuştur. Bundan evvel beş nefer cüz' okuyacak hafızlara beş dirhem verilmesini şart kılmış idi. Şimdi mahfel reisine bir dirhem ziyade kılarak iki dirheme iblâğ suretiyle bunların vazifeleri altı dirhem olmuştur. Vâkif, bunlardan başka on nefer cüz' okuyucu hafız daha tayin ve bunların her birine birer dirhemden on dirhem tahsis etmiştir. Bunlardan yani bu onbeş nefer hafızdan başka Mihraba vaz'olunan iki *Mushaf*'dan günde birer cüz' okuyacak iki kimse tayin ve bunların her birine birer dirhem tahsis etmiştir.

Müşarünileyh vâkif, tekrar şart etmiştir ki, yukarıda yazıldığı veçhe üzere evkafının gelirinde artma husule gelirse cüz' okuyanların adedi otuz varıncaya kadar artırılacaktır. Otuz cüz' okuyacak kadar otuz nefere tamamlandıktan sonra

evkaf hasılatının fazlası, mütevellinin münasip göreceği veçhile, imarette yenecek komanyalara sarfolunacaktır. Bu ziyadelerin cümlesi açık ve müteber yolda yapılmış sahih ve şer'i şartlar cümlesindedir. Bunun üzerine şahit gösterilip buna hüküm verilmesi ve bunun yazılması, 892 senesi Cemaze'l-evvel ayının sonlarında cereyan etmiştir.

Bu vakfiyenin satırları, Besmele ve serlevha hariç, tarih ile birlikte yüz kırk satır olup Semerkandı kâğıt üzerine yazılmıştır.

ŞAHİTLER :

Hacı Zağnos b. Abdullah

Hacı Mukbal b. Abdullah
Mevlâna Şemsedin hatip
Hasan Ağa b. Abdullah
Müteferrikadan Mustafa Bey
Ahmed b. Abdullah

Kethüda Sinan Bey b. Abdullah
Seyyit Musa b. Seyyit Mehmed
Hüseyin b. Abdullah kapı-
cılar reisi

Kâtip Sinan b. Abdullah Kâtip
Hayreddin

Ve sikat-i müslimin ve cemaatten bir çokları